

Робоча група з оцінок та імплементації

**ПОСІБНИК ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДХОДУ, ЩО ҐРУНТУЄТЬСЯ
НА ОЦІНЦІ РИЗИКІВ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ ТА ФІНАНСУВАННЯ
ТЕРОРИЗМУ В СФЕРІ НАДАННЯ ГРОШОВИХ ПОСЛУГ**

ЛТО3267607

ЗМІСТ:

Частина перша: Використання посібника та цілі підходу, ґрунтованого на оцінці ризиків.....	4
Глава перша: Попередня історія та зміст.....	4
Мета посібника.....	4
Цільова аудиторія, статус та зміст посібника.....	5
Глава друга: Підхід, оснований на оцінці ризиків – мета, користь та виклики.....	6
Мета підходу, ґрунтованого на оцінці ризиків.....	6
Потенційна користь та виклики застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.....	8
Глава третя: FATF та підхід, що ґрунтується на оцінці ризику.....	11
Загальний принцип ризику.....	12
Посилання на спеціальний ризик	12
Застосовність підходу, що ґрунтується на оцінці ризику до фінансування тероризму.....	15
Обмеження застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику...	17
Розрізнення нагляду, що ґрунтується на оцінці ризику, та політики і процедур, що ґрунтуються на оцінці ризику	19
Частина друга: Посібник для державних органів	20
Глава перша: Основні принципи створення підходу, що ґрунтується на оцінці ризику	20
Принцип перший: розуміння та реагування на загрози і недоліки: національна оцінка ризику	20
Принцип другий: законодавча/регуляторна система, яка підтримує застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику	21

Принцип третій: розробка системи моніторингу з метою підтримки застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику	21
Принцип четвертий: визначення головних учасників та забезпечення дотримання міжнародних стандартів	23
Принцип п'ятий: обмін інформацією між державним та приватним сектором.....	24
Глава друга: Впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику	25
Оцінка ризику як національний пріоритет.....	25
Регуляторний нагляд – основні принципи.....	27
Частина третя: Посібник із запровадження підходу, що ґрунтується на ризиках, установами, що надають грошові послуги.....	33
Преамбула.....	33
Глава перша: Категорії ризику.....	35
Ризик, який становить країна/територія.....	36
Ризик, який становить клієнт.....	37
Ризик, який становить операція/продукт/послуга.....	38
Ризик, який становлять агенти.....	41
Змінні, які впливають на рівень ризику.....	42
Контроль випадків з високим рівнем ризику.....	43
Глава друга: Застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.....	43
Заходи належної обачливості щодо клієнта.....	43
Моніторинг клієнтів та операцій.....	46
Звітування про підозрілі операції.....	47
Навчальна підготовка та підвищення поінформованості.....	47
Належна перевірка свого агента/Знай свого агента.....	48
Моніторинг агентів.....	50

Навчальна підготовка та підвищення обізнаності	52
Глава третя: Внутрішній контроль.....	52
Додаток 1	
Джерела додаткової інформації.....	55

ЧАСТИНА ПЕРША: ВИКОРИСТАННЯ ПОСІБНИКА ТА ЦІЛІ ПІДХОДУ, ОСНОВАНОВОГО НА ОЦІНЦІ РИЗИКІВ

Глава перша: Попередня історія та Зміст

1. У червні 2007 року FATF ухвалила посібник щодо підходу, що ґрунтується на оцінці ризику відмивання коштів та фінансування тероризму: принципи та процедури, який включає посібник для державних органів та посібник для фінансових установ. Це стало завершенням активних консультацій між представниками державного та приватного сектору Електронної дорадчої групи (ЕДГ), заснованої FATF.
2. В 2008 році, FATF ухвалила посібник щодо підходу, що ґрунтується на оцінці ризику відмивання коштів та фінансування тероризму: принципи та процедури для бухгалтерів, казино, торговців цінними металами та коштовним камінням, адвокатів, агентів з нерухомості та трастів та компаній, що надають послуги.
3. Зустріч була проведена у вересні 2008 року, на ній були присутні установи, надавачі грошових послуг. Для цього процесу була створена Електронна дорадча група (ЕДГ) та очолена Паном Езра Левіном (Круглий стіл з питань надання грошових послуг, Сполучені Штати). До групи увійшли члени та спостерігачі FATF, а також представники секторів надавачів грошових послуг, які добровільно погодилися працювати над питанням підходу, основаного на оцінці ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.
4. Після подальших консультацій на міжнародному рівні в державному та приватному секторах, FATF ухвалила Посібник щодо підходу, основаному на оцінці ризиків для надавачів грошових послуг на Пленарному засіданні в червні 2009 року.

Мета посібника

5. Мета посібника полягає в:

- Підтримці створення єдиного розуміння того, що передбачає підхід, що ґрунтується на оцінці ризику.
- Розробці ефективних принципів, які використовуються при застосуванні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.
- Визначенні кращої практики щодо розробки та запровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.

6. Однак, слід зазначити, що застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, не є обов'язковим. Належним чином застосований підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, не обов'язково зменшує навантаження, але результатом його застосування повинно стати більш ефективне використання ресурсів. Для деяких країн більш прийнятним є застосування підходу, що ґрунтується на правилах. Країни повинні самостійно прийняти рішення щодо того, чи потрібно їм застосовувати підхід, що ґрунтується на оцінці ризику.

Цільова аудиторія, статус та зміст посібника

7. Посібник в основному націлений на державні установи та надавачів грошових послуг. Надавачі грошових послуг взагалі надають певний перелік фінансових послуг, які надаються фінансовими установами. Цей посібник в основному приділяє увагу переказу грошей або цінностей та обміну грошей та валюти, що здійснюється надавачами грошових послуг.

8. Компанії з переказу грошей/цінностей надають основні фінансові послуги, часто в слаборозвинутих регіонах з обмеженими або відсутніми послугами. Компанії з переказу грошей/цінностей діють різноманітними способами, але в основному агент відправник приймає платіж для переказу грошей (включаючи комісійні), збирає необхідну ідентифікаційну інформацію, вводить застосовну ідентифікаційну інформацію щодо операції та відправника та визначеного одержувача систематично на самому початку. У випадку міжнародного місцезнаходження та різних валют, ставки обміну валют застосовуються та конвертуються систематично. Переказ грошей стає доступним для кінцевого реципієнта, у відповідній валюті, у місцезнаходженні агента одержувача в юрисдикції, що надаватиме оплату. Методи виплат різняться залежно від юрисдикцій, але можуть включати готівку, чеки, грошові ордери, картки виплат, банківські депозити або будь-яку комбінацію із вищезазначеного.

9. Дилери з обміну грошей/валюти залучаються до бізнесу прийняття валюти або інших грошових інструментів, визначених у валюті однієї країни, в обмін на валюту або інші грошові інструменти, визначені у валюті однієї або більше країн.

10. Сектор надавачів грошових послуг складається з дуже різноманітної групи організацій. Надавачем грошових послуг може бути маленька організація з торговими точками, такими як в продовольчому магазині, аптеці, фармацевтичних та нічних магазинах. Він також може включати регіональну мережу поштових відділень або банків або інших надавачів грошових послуг, які можуть бути відділеннями або агентами. Розглядаючи питання того, яким чином можна застосовувати підхід, оснований на оцінці ризиків, в секторі надавачів грошових послуг, державні органи можуть висловити бажання щодо розгляду питання надання спрощеної версії цього посібника для маленьких та менш складних надавачів грошових послуг.

11. Весь документ поділено на три незалежні частини. Частина один встановлює ключові елементи підходу, оснований на оцінці ризиків, та забезпечує основу для інтерпретації частини 2 (Посібник для державних органів) та частини 3 (Посібник для надавачів грошових послуг). Є також Додаток 1, який містить описання додаткових джерел інформації.

12. Посібник націлений на встановлення ключових елементів ефективного підходу, оснований на оцінці ризиків, та ідентифікує типи питань, які як державні органи, так і самі надавачі грошових послуг можуть забажати розглянути при застосуванні підходу, оснований на оцінці ризиків.

13. Посібник визнає, що кожна країна та її національні органи, у співпраці з надавачами грошових послуг, матиме ідентифікувати найбільш доцільний режим, пристосований до того, щоб мати справу з ризиками окремої країни. Тим самим, Посібник не намагається забезпечити єдину модель підходу, оснований на оцінці ризиків, але намагається забезпечити керівництво щодо більш широких рамок, оснований на принципах та процедурах, які країни можуть розглянути при застосуванні підходу, оснований на оцінці ризиків, з розумінням того, що таке керівництво не відмінє постанови національних органів.

Глава друга: Підхід, оснований на оцінці ризиків – мета, користь та виклики

Мета підходу, оснований на оцінці ризиків

14. Рекомендації FATF написані таким чином, що дозволяє країнам, наряду з вимогами Стандартів FATF, ухвалювати підхід, оснований на оцінці ризику відмивання коштів та фінансування тероризму. Це формулювання також уповноважує країни дозволяти надавачам грошових послуг використовувати підхід, оснований на оцінці ризику, розвантажувати деякі з їх зобов'язань по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Ухвалюючи підхід, оснований на оцінці ризиків, компетентні органи та надавачі грошових послуг здатні забезпечити, щоб заходи із запобігання або стримування відмивання коштів та фінансування тероризму відповідали ідентифікованим

ризикам. Це дозволить розмістити ресурси у найбільш ефективний спосіб. Принцип полягає в тому, що ресурси повинні управлятися у відповідності із пріоритетами таким чином, щоб найбільші ризики отримали найбільшу увагу. Альтернативні підходи полягають в тому, що ресурси використовуються або рівномірно, так, щоб усі надавачі грошових послуг, клієнти, продукти тощо отримували однакову увагу, або так, щоб ресурси були націленими, але на основі факторів, які не є оціненим ризиком. Це неумисно може призвести до підходу «запитальника» з акцентом на відповідності регуляторним потребам, а не боротьбі з відмиванням коштів або фінансуванню тероризму. В кінцевому рахунку найбільш важливим є те, щоб підхід, оснований на оцінці ризику, залишався динамічним по відношенню до ризику; здатним розвиватися для того, щоб протистояти змінній загрозі, та тим самим бути більш гнучким. Надавачі грошових послуг повинні бути здатними демонструвати, яким чином їх стратегія та підхід відповідають змінним загрозам, що ідентифікуються їх власним персоналом або зовнішніми сторонами публічного сектору.

15. Ухвалення підходу, оснований на оцінці ризику передбачає ухвалення процесу управління ризиком для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванню тероризму. Цей процес охоплює визнання існування ризику(ів), здійснення оцінки ризику(ів) та розробки стратегій для управління та пом'якшення ідентифікованих ризиків.

16. Аналіз ризиків повинен здійснюватися та оновлюватися для визначення місць, в яких ризики відмивання коштів та фінансуванню тероризму є найбільшими. Країнам необхідно ідентифікувати основні слабкі місця та поводитися із ними відповідно. Надавачам грошових послуг необхідно ідентифікувати клієнтів, продукти та послуги із найвищим рівнем ризику, включаючи канали доставки та географічне положення. Це не статичні оцінки. Вони змінюватимуться протягом часу, в залежності від розвитку обставин та еволюції загроз.

17. Стратегії з управління та пом'якшення ідентифікованих ризиків відмивання коштів та фінансуванню тероризму в компаніях, що надають грошові послуги, зазвичай націлені на запобігання діяльності за допомогою засобів утримання від діяльності (наприклад, відповідні заходи належної перевірки клієнта в обставинах, викладених у параграфі 48), виявлення (наприклад, моніторинг та звітування про підозрілі операції), та збереження даних для полегшення розслідувань.

18. Пропорційні процедури мають бути розроблені, основуючись на оціненому ризику. Зони з підвищеним ризиком мають підлягати посиленню заходів з боку надавачів грошових послуг. Останні можуть включати заходи, зазначені в параграфі 116. Також у випадках, коли ризики є низькими, мають застосовуватися спрощені або зменшені види контролю.

19. Немає жодних універсально прийнятних методологій, які зазначають характер та межі підходу, оснований на оцінці ризику. Однак, ефективний підхід, оснований на оцінці ризику залучає ідентифікацію та категоризацію ризиків відмивання коштів та створення доцільного контролю, основуючись на ідентифікованому ризику. Ефективний підхід, оснований на оцінці ризику дозволить надавачам грошових послуг здійснювати доцільну оцінку бізнесу по відношенню до їх клієнтів. Застосування обґрунтованого та добре скоординованого підходу, оснований на оцінці ризику, підтвердить визначення надавачів грошових послуг по відношенню до управління ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму та дозволить надавачам грошових послуг здійснювати належну ділову оцінку по відношенню до їх клієнтів. Підхід, оснований на оцінці ризику, не повинен розроблюватися для того, щоб забороняти надавачам грошових послуг здійснювати операції з клієнтами або створювати ділові відносини з потенційними клієнтами, але він повинен допомагати надавачам грошових послуг ефективно управляти ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму.

20. Незважаючи на силу та ефективність контролю по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, створеного надавачами грошових послуг, злочинці продовжують намагатися переміщати злочинні доходи через фінансовий сектор невиявленими та час від часу вони досягають мети. Належним чином розроблений та ефективно впроваджений підхід, оснований на оцінці ризику, забезпечить належну та ефективну структуру контролю для управління ідентифікованими ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму. Однак, необхідно визнати, що будь-який належно застосований контроль, включаючи контроль, впроваджений в результаті належно застосованого підходу, оснований на оцінці ризику, не ідентифікує та не виявить усі випадки відмивання коштів та фінансування тероризму. Тим самим, регулятори, правоохоронні та судові органи повинні брати до уваги та розглядати належним чином добре обґрунтований підхід, оснований на оцінці ризиків, надавачів грошових послуг. Коли надавачі грошових послуг не полегшують ефективно ризики через неспроможність впровадити адекватний підхід, оснований на оцінці ризику, або нездатність програми, основаної на оцінці ризику, яка була неадекватною в своїй розробці, регулятори, правоохоронні та судові органи повинні вжити необхідних заходів, включаючи накладання штрафів, або інші необхідні правозастосовні/регуляторні заходи.

Потенційна користь та виклики застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

Користь

21. Застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, може принести значну користь для всіх

сторін, включаючи громадськість. При ефективному застосуванні цей підхід дозволить надавачам грошових послуг та наглядовим органам бути більш ефективними та результативними у використанні ресурсів та зменшенні тягара на клієнтів. Зосередження уваги на ризиках та загрозах дозволить одержати позитивні результати.

22. Зусилля, спрямовані на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, також повинні бути гнучкими, щоб змінюватися залежно від появи нових ризиків. Таким чином, надавачі грошових послуг повинні враховувати результати своєї оцінки, свої знання та досвід при розробці підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, для своїх організаційних, структурних та підприємницьких видів діяльності.

23. Ризики відмивання коштів та фінансування тероризму можуть більш ефективно управлятися за допомогою процесу, оснований на оцінці ризику, який оцінює усі ризики, та який створено на угоді про співробітництво між компетентними органами та надавачами грошових послуг. Без співробітництва та розуміння між цими сторонами, неможливо існування ефективного процесу, що ґрунтується на оцінці ризику.

24. Особи, що відмивають кошти, та терористичні організації мають значні знання в галузі фінансового сектору та вживають екстремальних заходів для того, щоб приховати свою фінансову діяльність та зробити її нерозрізною з легітимними операціями. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, розроблено для того, щоб ще більш ускладнити для цих злочинних елементів використання надавачів грошових послуг через збільшену увагу до ідентифікованої діяльності із підвищеним ризиком, що здійснюється цими злочинними елементами. На додачу, підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, дозволяє надавачам грошових послуг більш ефективно та результативно регулювати та адаптуватися з ідентифікацією нових методів відмивання коштів та фінансування тероризму.

Виклики

25. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, не обов'язково є легким рішенням, адже при впровадженні необхідних заходів потрібно долати певні перешкоди. Деякі складності можуть бути пов'язані з використанням підходу, що ґрунтується на оцінці ризику. Інші можуть виникнути у зв'язку з труднощами при здійсненні переходу до системи, що ґрунтується на оцінці ризику. Низка перешкод може постати при намаганні запровадити більш ефективну систему. Проблема запровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, по відношенню до фінансування тероризму більш детально розглядається в параграфах 41 – 45.

26. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, створює виклики для установ як приватного, так і державного сектору. Такий підхід вимагає ресурсів та

досвіду збору і тлумачення інформації про ризики як на інституційному, так і на національному рівнях з метою розробки відповідних процедур і систем та підготовки персоналу. Далі він вимагає об'єктивної та обґрунтованої оцінки при впровадженні в межах установи та її складових таких процедур та систем. Проведення цієї оцінки сприятиме урізноманітненню систем, які впроваджуються на практиці, що, в свою чергу, позитивно вплине на кількість інновацій та покращить рівень дотримання законодавства. Однак, можуть виникнути певні непорозуміння, пов'язані з невивіреними сподіваннями, труднощами у застосуванні єдиних регуляторних вимог, відсутність розуміння інформації, що вимагається, з боку клієнтів.

27. Запровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, вимагає від надавачів грошових послуг чіткого розуміння ризиків та здатності проводити об'єктивну оцінку. Також це вимагає постійного збагачення досвіду, наприклад, через навчання, запрошення експертів, професійні поради та навчання в процесі роботи. Процес завжди отримує користь від обміну інформацією з компетентними органами. Надання інформації щодо кращої практики також є дуже цінним. Намагання запровадити підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, без достатнього досвіду може привести до невірної оцінки. Надавачі грошових послуг можуть переоцінити ризик, що приведе до надлишкового використання ресурсів, або вони можуть недооцінити ризик і тим самим створити слабкі місця.

28. Надавачі грошових послуг можуть прийти до висновку, що деякі працівники відчувають певні незручності при проведенні оцінки ризиків. Це може призвести до занадто виваженої процедури прийняття рішень або вимагати занадто багато часу для обґрунтування прийнятого рішення. Всі ці проблеми можуть виникнути на різних рівнях управління ризиками. Однак, у випадках, де керівництво не спроможне виявити або недооцінює наявні ризики, в межах надавача може розвинути культура, що дозволяє залучення недостатньої кількості ресурсів з метою дотримання законодавства, що призводить до значних його порушень. Наглядачі повинні приділяти більшу увагу питанню чи мають надавачі грошових послуг ефективний процес прийняття рішень. Однак, має використовуватися просте тестування або переглядатися індивідуальні рішення в якості перевірки ефективності загального управління ризиком бізнесу (дивіться параграф 88). Наглядачі повинні розуміти, що навіть якщо надавач грошових послуг створив відповідні структури та процедури управління ризиком, що регулярно оновлюються, та слідував відповідним політикам, процедурам та процесам, надавач грошових послуг може досі приймати рішення, які є неправильними в світлі додаткової інформації, що не є доцільно доступною на цей час.

29. При запровадженні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, надавачі грошових послуг повинні мати можливість здійснювати об'єктивну оцінку кожної ситуації. Це означає, що два надавачі, не повинні застосовувати однакову детальну практику. Така потенційна різноманітність практики

вимагає від регуляторів прикладати більші зусилля щодо створення та розповсюдження посібників про кращу практику, хоча це може створювати труднощі для працівників, які здійснюють моніторинг дотримання законодавства. Існування посібників про кращу практику, тренінгів наглядачів, досліджень галузі та надання інших наявних інформаційних матеріалів допоможе наглядачам з'ясувати, чи провів надавач грошових послуг об'єктивну оцінку ризиків.

Потенційна користь та потенційні складності можна підсумувати наступним чином:

Потенційна користь:

- краще управління ризиками та витратами;
- надавачі грошових послуг зосереджують увагу на реальних та виявлених загрозах;
- гнучкість з метою адаптації програм до ризиків, які постійно змінюються.

Потенційні виклики:

- одержання інформації, необхідної для проведення об'єктивної оцінки ризиків;
- витрати, пов'язані з короткотерміновими переказами;
- зростаюча потреба у працівниках, здатних проводити об'єктивну оцінку ризиків;
- надання відповідних регуляторних відповідей з метою урізноманітнення практики.

Глава третя: FATF та підхід, що ґрунтується на оцінці ризику

30. Різні ступені відмивання коштів та фінансування тероризму для деяких видів клієнтів, продуктів та операцій є питанням, яке лежить в основі Рекомендацій FATF. Згідно з Рекомендаціями країни можуть приймати до уваги ризик у 2 способи: (а) існує загальний принцип оцінки ризику, що застосовується до надавачів грошових послуг, та який дозволяє країнам у деяких випадках обирати незастосування деяких Рекомендацій повністю або частково, за умови дотримання деяких умов; та (б) існують спеціальні Рекомендації, в яких рівень ризику є питанням, яке країна або повинна взяти

до уваги (якщо це підвищений ризик), або може взяти до уваги (якщо це нижчий ризик). В усіх випадках при оцінці ризику, особливу увагу слід приділяти привабливості для злочинців та терористів у використанні каналів, які вони ідентифікували як такі, що підходять для їхніх цілей. Канали з нижчим ризиком іноді також можуть стати ціллю для «незаконного використання».

Загальний принцип ризику

31. Країна може вирішити, що вона застосовуватиме повний спектр заходів по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, що встановлений Рекомендаціями 5-11, 13-15, 18 та 21-22 для усіх видів фінансових установ[1]. Однак, така країна може також вирішити брати до уваги ризик, та може вирішити обмежити застосування деяких Рекомендацій, за умови, що одна з нижченаведених умов виконуються. У випадку наявності обмежень або винятків, це повинно здійснюватися на суворо обмеженій та обґрунтованій основі:

- Коли фінансова діяльність здійснюється особою або установою на випадковій або дуже обмеженій основі (розглядаючи кількісний та абсолютний критерії) так, що існує дуже незначний ризик відмивання коштів або фінансування тероризму[2], країна може вирішити, що заходи по боротьбі з відмиванням коштів не є необхідними, повністю або частково.
- В суворо обмежених або обґрунтованих обставинах, та основуючись на доведеному низькому ризику відмивання коштів або фінансування тероризму, країна може вирішити не застосовувати деякі з Сорока Рекомендацій до деяких видів фінансової діяльності.

Посилання на спеціальний ризик

32. На додачу до загального принципу ризику, про який зазначено вище, підхід, що ґрунтується на оцінці ризику є або включеним до Рекомендацій (та Методології) у спеціальні або обмежені способи в деякі Рекомендації, або є притаманною частиною або пов'язаний із цими Рекомендаціями. Для установ, видів діяльності та професій, які охоплюються Рекомендаціями FATF, ризик розглядається в трьох різних сферах: (a) заходи належної перевірки клієнтів (Р. 5-9); (b) системи внутрішнього контролю установ (Р. 15 та 22); (c) підхід до регулювання та всеохоплюючого нагляду компетентними органами (Р. 23); та (d) положення для країн щодо дозволу визначеним не фінансовим видам діяльності та професіям брати до уваги ризик відмивання коштів та фінансування тероризму у спосіб, схожий із способом, що застосовується для надавачів грошових послуг (Р.12, 16 та 24).

Належна перевірка клієнтів (Р. 5-9)

33. Поняття ризику вживається в наступних значеннях:

а) підвищений ступінь ризику – згідно з Рекомендацією 5 країна повинна вимагати від надавачів грошових послуг, здійснювати посилену перевірку клієнтів, а також ділових відносин та операцій. Рекомендація 6 (політично заангажовані особи) є прикладом застосування такого принципу та вважається випадком підвищеного ризику, що вимагає посилених заходів належної перевірки клієнтів.

б) низький ступінь ризику – країна може дозволити надавачам грошових послуг, враховувати низький ступінь ризику при визначення обсягу заходів належної перевірки клієнтів, яку вони здійснюватимуть (див. критерії Методології 5.9). Надавачі грошових послуг можуть зменшити або спростити (але не відмовитися повністю) необхідні заходи. Два можливі приклади того, де можуть бути нижчі рівні ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму, включають надавачів грошових послуг, які підлягають дії вимог у відповідності із Рекомендаціями FATF та перевіряються на предмет дотримання цим вимог, та перелічені державні товариства, які підлягають дії вимог щодо регуляторного розкриття інформації.

в) ризик від впровадження інновацій – згідно з Рекомендацією 8 країна повинна вимагати від надавачів грошових послуг, звертати особливу увагу на ризики, що виникають у зв'язку з розвитком технологій, які можуть сприяти збереженню анонімності.

г) механізм оцінки ризиків – стандарти FATF спрямовані на створення відповідного механізму, за допомогою якого визначені компетентні органи оцінюватимуть або переглядатимуть процедури, які застосовуються надавачами грошових послуг з метою визначення обсягу ризику та управління ним, а також переглядатимуть прийняті ними рішення. Це стосується всіх сфер, де застосовується підхід, що ґрунтується на оцінці ризику. Крім того, якщо відповідні компетентні органи видали для надавачів грошових послуг посібник про кращу практику застосування процедур, що ґрунтуються на оцінці ризику, бажано, щоб вони забезпечували, щоб надавачі грошових послуг слідували таким найкращим практикам. Рекомендації враховують також те, що ризик є необхідним компонентом механізму оцінки ризику (Р. 5 та 9).

Системи внутрішнього контролю надавачів грошових послуг (Р.15 та 23)

34. Згідно з Рекомендацією 15 розвиток «відповідної» внутрішньої політики та систем навчання і перевірки повинні включати особливий постійний аналіз потенційних ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, пов'язаних з клієнтами, товарами та послугами, географічним розміщенням операції тощо. Пояснювальна записка до Рекомендації 15 уточнює, що країна може дозволити установам враховувати ризики

відмивання коштів та фінансування тероризму і розмір установи при визначенні виду та обсягу необхідних заходів. Так само повинен братися до уваги ризик країни (та впровадження Рекомендацій FATF) при оцінці заходів, що застосовуються іноземними відділеннями та дочірніми підприємствами (Р.22).

Регулювання та нагляд, здійснювані визначеними компетентними органами (Р.23)

35. У відповідності із Рекомендацією 23 країна може розглядати ризик відмивання коштів та фінансування тероризму у певному фінансовому секторі при визначенні рівня заходів для ліцензування або реєстрації та належного регулювання, наглядати та спостерігати за такими видами діяльності для цілей боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Якщо доведено низький рівень відмивання коштів та фінансування тероризму, повинні застосовуватися простіші заходи. Обсяг заходів для осіб, що надають послуги з переказу грошей або цінностей та обміну грошей/цінностей підлягає дії зазначених мінімальних стандартів.

Визначені нефінансові види професій та діяльності (Р.12, 16, 24)

36. При впровадженні заходів по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму для визначених нефінансових видів професій та діяльності у відповідності із Рекомендаціями 12 та 16, країни можуть дозволити визначеним нефінансовим видам професій та діяльності брати до уваги ризик відмивання коштів та фінансування тероризму при визначенні обсягу заходів із належної перевірки клієнтів, внутрішнього контролю тощо, у спосіб, схожий до дозволеного для фінансових установ[3].

37. Що стосується регулювання та моніторингу (Р.24), країна може брати до уваги ризик відмивання коштів та фінансування тероризму в деякому секторі визначених нефінансових видів професій та діяльності (окрім казино, які визначені як такі, що мають підвищений ризик) при визначенні обсягу заходів, які необхідно перевіряти або забезпечувати відповідність цілям по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Якщо доведено нижчий рівень ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, тоді мають застосовуватися слабші заходи моніторингу.[4]

Інші Рекомендації

38. Що стосується Дев'яти Спеціальних Рекомендацій FATF про боротьбу із фінансуванням тероризму, СР VI націлена на збільшення прозорості потоків платежів за допомогою забезпечення того, що юрисдикції застосовують відповідні заходи по боротьбі із відмиванням коштів/ фінансуванням тероризму до усіх форм і систем переказу грошей/цінностей, особливо тих, що зазвичай працюють за межами умовного фінансового сектору. СР VI вимагає,

щоб юрисдикції визначили один або більше компетентних органів для реєстрації та/або ліцензування фізичних та юридичних осіб, які надають послуги із переказу грошей або цінностей, включаючи через неофіційні системи, для того, щоб ці оператори підлягали дії застосовних Рекомендацій FATF та Спеціальних Рекомендацій (а саме Р. 4-11, 13-15, 21-23, СР VII) та вимагати від кожного ліцензованого або зареєстрованого оператора із переказу грошей/цінностей вести оновлений перелік їх агентів, який має бути доступним для компетентних органів. На додачу, юрисдикції повинні бути здатними накладати санкції у випадку неспроможності виконання вимог щодо ліцензування/реєстрації або відповідних Рекомендацій FATF. Що стосується Рекомендації 23, юрисдикція повинна розглядати ризик відмивання коштів та фінансування тероризму при визначенні об'єму заходів для ліцензування або реєстрації та відповідного регулювання та нагляду за цими установами з метою боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Якщо доведено нижчий рівень ризику відмивання коштів та фінансування тероризму, тоді мають застосовуватися слабші заходи. Обсяг заходів для осіб, що надають послуги з переказу грошей або цінностей та обміну грошей/валют підлягає дії вищезазначених мінімальних стандартів.

39. СР VII щодо неприбуткових організацій також визначає, що має братися до уваги ризик фінансування тероризму^[5], та що цільовий підхід щодо загрози тероризму по відношенню до неприбуткових організацій є основним з огляду на різноманітність в межах індивідуальних національних секторів та різноманітні рівні, у яких сторони кожного сектору можуть бути вразливими по відношенню до незаконного використання терористами. Схожим чином документ щодо найкращих практик, що підтримує СР IX заохочує країни осноувати свої зусилля на оціненому ризику та оцінках загрози. Про ризик також йдеться у методології, що підтримує СР VII, в якій бенефіціарні фінансові установи повинні ухвалювати ефективні процедури, що ґрунтуються на оцінці ризику для ідентифікації та проведення електронних переказів, які не супроводжуються всеохоплюючою інформацією про ініціатора переказу.

40. Рекомендація 25 вимагає забезпечення належного зворотного зв'язку з фінансовим сектором та визначеними нефінансовими видами діяльності та професій. Такий зворотній зв'язок допомагає установам та бізнесу більш точно оцінювати ризики відмивання коштів та фінансування тероризму та відповідно коригувати їх програми ризику. Це в свою чергу більш уможливорює кращу якість складання повідомлень про підозрілі операції. Будучи основними вхідними даними при оцінці ризиків, розповсюджених у країні або секторі, своєчасність та зміст такого зворотного зв'язку є відповідним при впровадженні ефективного підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.

Застосовність підходу, що ґрунтується на оцінці ризику до фінансування тероризму

41. Застосування підходу, ґрунтованого на оцінці ризику, до фінансування тероризму має як схожість так і різницю у порівнянні із відмиванням коштів. Вони обидва вимагають процесу ідентифікації та оцінки ризику. Однак, характеристики фінансування тероризму означають, що ризики може бути важко оцінювати та стратегії впровадження можуть становити виклики через міркування, такі як відносно низька вартість операцій, залучених до фінансування тероризму, або факт того, що кошти надходять із законних джерел.

42. Кошти, що використовуються для фінансування тероризму можуть походити як зі злочинної діяльності, так і з законних джерел, та характер джерел фінансування може різнитися у відповідності із видом терористичної організації. Якщо кошти походять зі злочинної діяльності, тоді традиційні механізми моніторингу, які використовуються для ідентифікації відмивання коштів, можуть також бути доцільними і для фінансування тероризму, хоча діяльність, яка може бути ознакою підозри, може і не ідентифікуватися як або у зв'язку із фінансуванням тероризму. Слід зазначити, що операції, пов'язані з фінансуванням тероризму, можуть здійснюватися на дуже малі суми, які при застосуванні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику відмивання коштів, можуть часто вважатися операціями, які мають мінімальний ризик по відношенню до відмивання коштів. Якщо кошти одержані законним шляхом, тоді ще важче визначити, чи використовуються вони для фінансування тероризму. Крім того, дії терористів ззовні можуть здаватися законними, наприклад, купівля товарів та послуг (тобто звичайних хімікатів, або транспортних засобів тощо) для виконання подальших завдань, але при цьому приховується мета використання цих матеріалів та послуг. Таким чином, зважаючи на те, що кошти, спрямовані на фінансування тероризму, можуть бути одержані як злочинним шляхом, так і законним, операції, пов'язані з фінансуванням тероризму, можуть не мати тих самих ознак, що і відмивання коштів. Однак, у всіх випадках не потрібно визначати вид злочинної діяльності чи мету терористів. Їх завдання полягає у виявленні та звітуванні про підозрілу діяльність. ПФР та правоохоронні органи надалі вивчать справу більш ґрунтовно і з'ясуєть, чи пов'язана вона з фінансуванням тероризму.

43. Здатність надавачів грошових послуг виявляти та ідентифікувати операції, які, можливо, пов'язані з фінансуванням тероризму, без посібника про типології фінансування тероризму або без відповідної фінансової інформації, яка надається компетентними органами, є набагато більш сумнівною, ніж у випадку потенційного відмивання коштів та інших видів злочинної діяльності. Навички виявлення, спеціалізовані посібники та типології повинні ґрунтуватися на спостереженні, зосередженому передусім на операціях з країнами та іншими географічними територіями, в яких перебувають терористи, або на інших лімітованих типологіях (багато з них пропонують ту саму техніку, що і при відмиванні коштів).

44. Якщо деякі особи, організації або інші країни є об'єктом санкцій, спрямованих проти фінансування тероризму, обов'язком для бізнесу є дотримання та ведення переліку цих осіб, організацій та країн, які в результаті таких санкцій визначаються саме країнами та не є функцією ризику. Порушення таких санкцій може призвести до кримінального правопорушення або санкціям, якщо кошти або фінансові послуги стали доступними для цілі або його агенту.

45. З цієї причини цей посібник не повністю висвітлює особливості застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до фінансування тероризму. Бажано застосовувати цей підхід, коли це практично обґрунтовано, але необхідними є подальші консультації з основними власниками акцій з метою визначення різноманітних ознак використання методів та технік, спрямованих на фінансування тероризму, що в майбутньому може бути враховано при розробці стратегії оцінки ризику фінансування тероризму і заходів, спрямованих на їх усунення. Надавачі грошових послуг, таким чином, матимуть додаткову базу, на якій можна надалі вдосконалювати та впроваджувати підхід, що ґрунтується на оцінці ризику фінансування тероризму.

Обмеження застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

46. Існують обставини, за яких застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, не здійснюється або є обмеженим. Існують також обставини, за яких підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, не застосовується на початкових стадіях вимоги або процесу, але може застосовуватися на наступних етапах. Обмеження до застосування цього підходу, як правило, є результатом законодавчих та регуляторних вимог, які зобов'язують до певних дій.

47. Вимоги заморозити активи ідентифікованих осіб чи установ в країнах, де такі вимоги існують, є незалежними від будь-якої оцінки ризику. Такі вимоги є абсолютними і не підпадають під дію процесу оцінки ризику. В той час, як підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, може сприяти ідентифікації підозрілих операцій, звітування про підозрілі операції, які були виявлені, не ґрунтується на оцінці ризику.

48. Існує низка компонентів процедури належної перевірки щодо клієнта – ідентифікація та перевірка особи клієнтів і бенефіціарів, одержання інформації про мету та природу ділових відносин, а також проведення поточної перевірки клієнта. З цих компонентів ідентифікація та перевірка особи клієнтів є вимогами, які є обов'язковими незалежно від підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, для усіх клієнтів, які мають рахунок або ділові відносини, або коли досягнуто грошовий поріг (не більше 15 000 євро/доларів для звичайних операцій та не більше 1 000 євро/доларів для електронних переказів). Це також стосується транскордонних та національних

переказів коштів між фінансовими установами, включаючи установи, які надають грошові послуги. Насправді, Спеціальна Рекомендація VII встановлює вимогу, щоб кожна країна вжила належних заходів для того, щоб фінансові установи, включаючи установи, що надають грошові послуги, одержували чітку та змістовну інформацію (найменування, адреса та номер рахунку) по переказам коштів та пов'язаним повідомленням, що надсилаються. Інформація по переказам та повідомленням також повинна проходити через канал здійснення оплати. Однак, у випадку національних електронних переказів установи, що надають грошові послуги, можуть одержувати повну інформацію про ініціатора або лише інформацію про номер рахунку ініціатора за умови, що повна інформація про ініціатора буде наявна у бенефіціарної фінансової установи та компетентних органах через три робочих дня.

49. Однак, стосовно компонентів процедури належної перевірки клієнта, розумно впроваджений підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, дозволяє визначати обсяг та кількість необхідної інформації, а також механізми, які застосовуються для виконання мінімальних стандартів. Після процедури визначення обов'язок зберігати записи та документи, одержані з метою здійснення належної перевірки клієнта, а також записи по операціям не залежить від рівня ризиків.

50. Країни можуть дозволити установам, що надають грошові послуги, застосовувати зменшені або спрощені заходи у випадках, де ризик відмивання коштів чи фінансування тероризму менший. Крім того, якщо ці винятки підпадають під певні умови, необхідно перевірити наявність цих умов, а якщо виняток застосовується до досягнення певного порогу, потрібно вжити заходів для запобігання штучному дробленню операцій з метою уникнення порогу. Окрім інформації, яка стосується особи клієнта, для здійснення адекватної оцінки ризику може бути необхідна додаткова інформація, наприклад, щодо місцезнаходження клієнта та мети операції. Це буде повторний процес: початкової інформації, одержаної від клієнта, повинно бути достатньо для визначення того, чи потрібно рухатися далі, і у багатьох випадках моніторинг клієнта надасть додаткову інформацію.

51. З метою виявлення незвичних і таким чином потенційно підозрілих операцій залежно від наявного ризику вимагаються різні форми моніторингу: автоматична форма, ручна форма, перегляд виняткових звітів, поєднання прийнятних варіантів. Навіть у випадку клієнтів з низьким рівнем ризику моніторинг потрібен для перевірки того, що операції відповідають профілю клієнта з низьким рівнем ризику, а якщо ні, потрібно розпочати процес перегляду рейтингу ризику, що становить цей клієнт. У той же час ризику для деяких клієнтів можуть стати очевидними лише після того, як клієнт почав здійснювати операцію через рахунок однієї з установ, що надають грошові послуги, або встановлювати з ними відносини. Це робить обґрунтований моніторинг операцій клієнтів важливим компонентом належно розробленого

підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, але потрібно розуміти, що не всі операції, рахунки чи клієнти будуть проходити моніторинг однаково. Більш того, якщо існує очевидна підозра у відмиванні коштів чи фінансуванні тероризму, це може вважатися випадком підвищеного ризику, а тому повинні потрібно застосовувати посилені заходи належної перевірки клієнта незалежно від будь-яких порогів та винятків.

Розрізнення нагляду, що ґрунтується на оцінці ризику, та політики і процедур, що ґрунтуються на оцінці ризику

52. В установах, які надають грошові послуги, потрібно розрізняти політику та процедури, що ґрунтуються на оцінці ризику, від нагляду, що ґрунтується на оцінці ризику. Методологія, прийнята регуляторними органами для визначення та розподілу ресурсів з метою здійснення нагляду, включає аналіз підприємницької діяльності, рівня ризику та здійснення внутрішнього контролю, а також повинна дозволяти здійснювати порівняння установ, що надають грошові послуги. Методологія, що використовується для розподілу ресурсів, повинна постійно оновлюватися і вдосконалюватися з метою відображення характеру, важливості, обсягу ризиків та загроз, які стоять перед окремими установами, що надають грошові послуги. Таким чином, така пріоритетність змусить наглядові органи продемонструвати підвищену увагу до фінансових установ, залучених до діяльності, що несе підвищений ризик відмивання коштів.

53. Однак, потрібно також зазначити, що фактори ризику, які враховуються для визначення пріоритетів діяльності наглядових органів, залежатимуть не лише від внутрішніх ризиків, пов'язаних зі здійснюваною діяльністю, але і від якості та ефективності системи управління ризиком, впровадженої для усунення таких ризиків.

Підсумки

Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму на національному рівні: основні елементи

- Установи, що надають грошові послуги, та регулятори повинні мати доступ до надійної та дієвої інформації про загрози.
- Повинна приділятися особлива увага співробітництву між політикоформуючими органами, правоохоронними органами, регуляторними органами та представниками приватного сектору.
- Державні органи повинні публічно визнати, що підхід, який ґрунтується

на оцінці ризику, не зможе усунути усі елементи ризику.

- Державні органи несуть відповідальність за створення такого клімату, в якому установи, що надають грошові послуги, повинні остерігатися регуляторних санкцій, а тому діяти з усією відповідальністю і застосовувати відповідні внутрішні системи контролю.
- Працівники регуляторних органів повинні бути добре підготовленими до підходу, що ґрунтується на оцінці ризику: як до особливостей застосування наглядовими органами, так і установами, що надають грошові послуги.
- Вимоги та нагляд на національному рівні повинні відповідати вимогам та нагляду в аналогічних сферах.

ЧАСТИНА ДРУГА: ПОСІБНИК ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

Глава перша: Основні принципи створення підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

54. Створення підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, спрямованого на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму дозволить компетентним органам та установам, що надають грошові послуги, більш ефективно використовувати свої ресурси. Цей розділ визначає п'ять основних принципів, які повинні враховуватися країнами при створенні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику. Вони можуть вважатися основою кращої практики.

55. П'ять принципів, визначених у цьому документі, спрямовані на надання допомоги країнам в покращенні їх режиму протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Вони не є обов'язковими і повинні вживатися, враховуючи особливості країни.

Принцип перший: розуміння та реагування на загрози і недоліки: національна оцінка ризику

56. Успішне впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, з метою протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму залежить від об'єктивного розуміння ризиків, з якими стикається країна. Якщо країна на національному рівні намагається запровадити підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, потрібно враховувати, що цьому б сприяла наявність чіткого розуміння ризиків, з якими стикається країна. Це розуміння з'являється після здійснення національної оцінки ризиків.

57. Національна оцінка ризиків повинна бути пристосована до особливостей кожної країни. Через низку різноманітних причин, включаючи структуру визначених компетентних органів та особливості сектору фінансових послуг, оцінка кожної країни щодо ризиків буде унікальною, як і рішення щодо

способів впровадження національної оцінки на практиці. Національна оцінка не повинна бути єдиним офіційним процесом чи документом. Вона повинна сприйматися як процедура, сформована з метою досягнення певного результату. Бажаним є, щоб рішення про розподіл повноважень та ресурсів на національному рівні ґрунтувалися на всебічному та актуальному розумінні ризиків. Визначені компетентні органи, у співпраці з приватним сектором, повинні розглянути кращі способи досягнення цієї мети, водночас враховуючи будь-який ризик надходження інформації щодо недоліків у фінансовій чи нефінансовій системі до злочинців, залучених у відмивання коштів, фінансування тероризму та іншу злочинну діяльність.

Принцип другий: законодавча/регуляторна система, яка підтримує застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

58. Країни повинні перевірити, чи їх законодавча або регуляторна система сприяє застосуванню підходу, що ґрунтується на оцінці ризику. За потреби на установи, що надають грошові послуги, встановлюється обов'язок інформувати про результати проведення національної системи оцінки.

59. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, не означає відсутності чіткого визначення того, що вимагається від установ, що надають грошові послуги. Однак, ці установи повинні мати достатньо гнучкості при впровадженні політики та процесів, які відповідають особливостям власній оцінці ризиків. На практиці, впроваджені стандарти можуть бути адаптовані чи змінені за допомогою додаткових заходів, спрямованих на усунення ризиків окремої установи, що надає грошові послуги. Той факт, що політика та процедури, залежно від ступеню ризику, можуть бути гнучко застосовані до різних товарів, послуг, клієнтів та територій, не означає, що ця політика та процедура не повинні бути чітко визначені.

60. Основні мінімальні вимоги щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму можуть співіснувати з підходом, що ґрунтується на оцінці ризику. Насправді, обґрунтовані мінімальні стандарти, обсяг яких подвоюється з метою їх посилення при наявності підвищеного ризику, повинні бути в основі вимог щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Однак, ці стандарти повинні бути спрямовані швидше на конкретні результати (боротьба через затримання, виявлення та звітування про відмивання коштів та фінансування тероризму), аніж на чисто формальне застосування законодавчих та регуляторних вимог до кожного клієнта.

Принцип третій: розробка системи моніторингу з метою підтримки застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

61. Якщо визначені компетентні органи були визначені відповідальними за здійснення нагляду за заходами боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, які вживають установи, що надають грошові послуги, країни можуть перевірити, чи цим державним органам було надано достатньо повноважень для впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, в процес здійснення моніторингу. До перешкод, які можуть виникнути, відноситься недостатнє приділення уваги детальним та директивним вимогам, що містяться в правилах відповідних компетентних органів. Ці вимоги, в свою чергу, можуть зазначатися в законах, за якими компетентний орган здійснює свої функції.

62. За потреби регуляторні органи повинні впровадити підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, в процес здійснення моніторингу за вжитими заходами боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Це повинно ґрунтуватися на повному та всебічному розумінні видів фінансової діяльності та ризиків відмивання коштів і фінансування тероризму, що така діяльність становить. Регуляторним органам рекомендується визначити пріоритети щодо використання ресурсів, ґрунтуючись на загальній оцінці видів діяльності, які становлять найбільше ризиків для фінансових установ, та інших факторів.

63. Регуляторні органи, які мають повноваження, не пов'язані з протидією відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, повинні розглядати ці ризики паралельно з іншими оцінками ризиків, які здійснюються ними завдяки наявності ширших повноважень. У той же час потрібно докласти зусиль для забезпечення належного співробітництва між компетентними органами, які здійснюють схожу діяльність.

64. Такі оцінки ризиків допоможуть регуляторним органам вирішити, куди саме направляти ресурси у своїй програмі моніторингу з тим, щоб використовувати мінімальну кількість ресурсів для досягнення найбільш можливих результатів. Оцінка ризиків може також визначити, що регуляторний орган не має достатніх ресурсів для усунення ризиків.^[6] За таких обставин регуляторні органи можуть потребувати додаткових ресурсів або ж вони повинні адаптувати інші стратегії, спрямовані на управління та зменшення будь-яких неприйнятних ризиків.

65. Застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до моніторингу вимагає, щоб працівники регуляторних органів були здатними приймати рішення способом аналогічним способу, який застосовують працівники фінансових установ, які впровадили підхід, що ґрунтується на оцінці ризику. Ці рішення включають застосування відповідних заходів протидії з відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Таким чином, регуляторний орган повинен знайти кращі способи підготовки персоналу стосовно застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до моніторингу.

Працівники повинні бути добре ознайомлені з основними принципами підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, можливими способами його застосування та результатами його успішного застосування.

Принцип четвертий: визначення головних учасників та забезпечення дотримання міжнародних стандартів

66. Країни повинні визначити головні заінтересовані сторони при застосуванні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Способи визначення відрізнятимуться в кожній країні. Особливо виважено потрібно приймати рішення щодо знаходження способів ефективного розподілу обов'язків та здійснення обміну інформацією. Наприклад, може бути прийняте рішення стосовно того, який орган чи органи можуть забезпечити установам, що надають грошові послуги, допомогу у впровадженні підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

67. Перелік потенційних сторін може включати:

- Уряд, а також законодавчі і судові органи влади.
- Правоохоронні органи, які включають поліцію, митну службу та інші органи.
- Підрозділи фінансової розвідки, служби безпеки та інші аналогічні органи.
- Органи регулювання ринку фінансових послуг.
- Приватний сектор, який може включати компанії чи асоціації установ, що надають грошові послуги тощо.
- Державний сектор, який вживає заходи боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, що були розроблені з метою захисту законослухняних громадян. Однак, ці заходи також можуть створювати перешкоди для клієнтів фінансових установ.
- Інші сторони, що роблять вклад в концептуальну базу, яка підтримує підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, наприклад, науковці та засоби масової інформації.

68. Зрозуміло, що уряд зможе здійснювати вплив на деяких з цих заінтересованих сторін більш ефективно, ніж на інші. Однак, незважаючи на його здатність впливати, уряд повинен з'ясувати, як можна спонукати всі заінтересовані сторони підтримувати кроки, спрямовані на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

69. Наступним елементом є роль уряду в отриманні визнання відповідності підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, визначеними компетентними органами. Цьому можуть сприяти чіткі та послідовні заяви відповідних органів з наступних питань:

- Можливість установ, що надають грошові послуги, проявляти гнучкість під час впровадження своїх внутрішніх систем та заходів контролю, враховуючи при цьому низький та високий ступені ризику, за умови, що такі системи та заходи є обґрунтованими. Однак, існують мінімальні законодавчі та регуляторні вимоги і елементи, які повинні застосовуватися незалежно від ступеню ризику, наприклад, звітування про підозрілі операції і мінімальні заходи належної обачливості щодо клієнтів.
- Визнання того, що здатність установ, що надають грошові послуги, виявляти і припиняти відмивання коштів та фінансування тероризму інколи може бути обмежена і що інформація про фактори ризику не завжди є повною чи наявною. Таким чином, повинна реалізовуватися політика та здійснюватись моніторинг того, що може досягти установа, яка надає грошові послуги, із використанням систем контролю, спрямованих на запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Така установа може добросовісно вживати усі необхідні заходи протидії відмиванню коштів та письмово обґрунтовувати свої рішення, але все ж стати об'єктом злочинного посягання.
- Визнання того, що не всі ситуації з високим рівнем ризику є ідентичними, а тому не завжди вимагають застосування однакових заходів посиленої обачливості.

Принцип п'ятий: обмін інформацією між державним та приватним сектором

70. Ефективний обмін інформацією між державним та приватним сектором складає невід'ємну частину національної стратегії боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. У багатьох випадках це дозволить представникам приватного сектору надавати визначеним компетентним органам інформацію, одержану в результаті обміну інформацією з урядом.

71. Державні органи, чи то правоохоронні органи, регуляторні органи або інші установи, мають першочерговий доступ до інформації, яка може допомогти установам, що надають грошові послуги, знайти потрібне рішення під час застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, до протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Установи, що надають грошові послуги, щоденно здійснюють операції з багатьма клієнтами, а тому вони в змозі зрозуміти їх профіль та рівень ризику. Бажано, щоб державні та приватні установи співпрацювали з метою визначення інформації, яка є цінною для здійснення боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, і розроблювали способи здійснення ефективного та вчасного обміну інформацією.

72. Щоб бути ефективним, інформаційний обмін між державним та приватним сектором повинен супроводжуватися відповідним обміном між власне державними органами. ПФР, наглядові та правоохоронні органи повинні здійснювати інформаційний обмін та реагувати на одержані результати і

виявлені недоліки з метою надання послідовної і змістовної інформації приватному сектору. Усі сторони повинні з'ясувати, які заходи контролю є необхідними для відповідного захисту таємної інформації, якою володіють державні органи, від занадто широкого розповсюдження.

73. Відповідні сторони повинні підтримувати діалог з метою визначення того, яка інформація виявилася корисною у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.^[7] Наприклад, види інформації, якою з користю можуть обмінюватися державний та приватний сектор, включають:

- Оцінку ризиків країни.
- Типології або оцінку способів злочинного використання фінансової системи злочинцями, залученими до відмивання коштів і фінансування тероризму.
- Реакцію на повідомлення про підозрілу діяльність та інші відповідні повідомлення.
- Цільову нетаємну інформацію. За деяких обставин і за умови дотримання заходів контролю, державним органам дозволяється здійснювати з установами, що надають грошові послуги, обмін цільовою таємною інформацією.
- Країни, особи та організації, чиї активи або операції були заморожені.

74. Обираючи інформацію, яка може бути з користю передана, державні органи повинні звернути увагу фінансових установ на те, що інформація, одержана від державних органів, повинна доповнювати, але не замінювати власну оцінку брокерів. Наприклад, країни можуть вирішити не створювати власні замість чітко визначених, затверджених керівництвом країни списки клієнтів з низьким ступенем ризику. Натомість, державні органи можуть віддавати перевагу обміну інформацією, що зробить вклад у процес прийняття рішення фінансовими установами, та іншою відповідною інформацією, доступною таким установам.

Глава друга: Впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

Оцінка ризику як національний пріоритет

48. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, повинен будуватися на розумних засадах: спочатку потрібно переконатися, що ризики усвідомлюються як негативне явище. Цей підхід як такий, повинен ґрунтуватися на оцінці загроз. Це правило повинно виконуватися завжди при застосуванні підходу, незалежно від того, хто його застосовує – країни чи окремі установи. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, повинен доповнюватися спробами підвищити рівень усвідомлення ризиків, з якими стикається країна. Це можна назвати національною оцінкою ризиків.

49. Національна оцінка ризиків є, по суті, описом основної інформації, спрямованої на надання допомоги наглядовим органам, правоохоронним органам та ПФР в забезпеченні того, що рішення щодо розподілу обов'язків та ресурсів на національному рівні ґрунтуються на практичному, всебічному та сучасному розумінні ризиків.

50. Національна оцінка ризиків повинна бути адаптована до особливостей кожної країни, як в процесі її виконання, так і в підбитті підсумків. Фактори, які можуть вплинути на ступінь ризику відмивання коштів і фінансування тероризму в країні, включають:

- Політичну ситуацію.
- Правову ситуацію.
- Економічну структуру країни.
- Культурні фактори та тип громадянського суспільства.
- Джерела та місце концентрації злочинної діяльності.
- Обсяг ринку фінансових послуг.
- Структура власності установ, що надають грошові послуги.
- Обсяг та види діяльності, що здійснюються незареєстрованими або неліцензійними установами, що надають грошові послуги.
- Корпоративні управлінські заходи в установах, що надають грошові послуги.
- Особливості платіжних систем та ступінь розповсюдженості готівкових операцій.
- Географічне розповсюдження операцій та клієнтів сфери фінансових послуг.
- Типи товарів та послуг, які пропонуються на фінансовому ринку.
- Типи клієнтів, яким надаються грошові послуги.
- Типи предикатних злочинів.
- Сума незаконних коштів, одержаних в межах країни.
- Сума незаконних коштів, одержаних закордоном і відмитих в рідній країні.
- Основні канали та методи, що використовуються з метою відмивання коштів чи фінансування тероризму.
- Сектори ураження легальної економіки.
- Тіньові/неофіційні сектори економіки.

78. Країни повинні шукати шляхи підвищення рівня національного усвідомлення ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. Відповідні питання можуть включати: Який орган чи органи будуть відповідальні за здійснення національної оцінки ризиків? Наскільки офіційною повинна бути ця оцінка? Чи повинна точка зору визначених компетентних органів бути оприлюднена? Це питання, які повинні розглянути визначені компетентні органи.

79. Бажано, щоб рішення про розподіл обов'язків і ресурсів на національному рівні ґрунтувалися на всебічному та актуальному усвідомленні ризиків. Для досягнення бажаного результату визначені компетентні органи повинні розробити та запровадити заходи, спрямовані на зменшення виявлених ризиків.

80. Розробка та впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, передбачає формування оцінки. Важливо, щоб ця оцінка ґрунтувалася на достатній інформації. Таким чином, щоб бути ефективним, підхід повинен ґрунтуватися на відповідній інформації, а, за потреби, включати і таємну фінансову інформацію. Також повинні бути зроблені кроки для забезпечення того, щоб оцінка ризику ґрунтувалася на новій та чіткій інформації. Уряди у співпраці з правоохоронними органами, регуляторними органами та ПФР повинні використовувати свої знання та досвід для розробки такого підходу, який би відповідав особливостям країни. Ця оцінка не повинна бути статичною, а, навпаки, з часом змінюватися, залежно від нових обставин та загроз. Таким чином, країни повинні сприяти спрощенню обміну інформацією між різними установами та органами, щоб усунути будь-які інституційні перешкоди для здійснення інформаційного обміну.

81. Незалежно від форми, національна оцінка ризиків разом із заходами, спрямованими на зменшення цих ризиків, може надати інформацію щодо того, як застосовуються ресурси у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, враховуючи при цьому інші відповідні політичні цілі країни. Оцінка допомагає з'ясувати, як ефективно ці ресурси розподіляються між різними державними органами та як ефективно ці органи використовують свої ресурси.

82. Крім сприяння визначеним компетентним органам у вирішенні питання щодо ефективного розподілу ресурсів, спрямованих на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, національна оцінка ризиків може допомогти особам, які приймають рішення, обрати найкращу стратегію впровадження наглядового/регуляторного режиму для усунення виявлених ризиків. Занадто потужні заходи боротьби з ризиками можуть бути руйнівними і мати негативні наслідки через створення необґрунтованих перешкод для промисловості, а також діяти проти інтересів громадськості через обмеження доступу до фінансових послуг для деяких верств населення. І, навпаки, менш агресивні заходи можуть бути недостатніми для захисту суспільства від ризиків, що створюють злочинці та терористи. Об'єктивне розуміння ризиків на національному рівні може допомогти уникнути таких загроз.

Регуляторний нагляд – основні принципи
Визначення допустимого рівня ризику

83. Рівень ризику відмивання коштів/фінансування тероризму залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів. Наприклад, рівень ризику може підвищитись через такі внутрішні фактори ризику, як неправильний розподіл ресурсів, невідповідні заходи контролю та недостатнє управління ризиками. Рівень ризику може також зрости через такі зовнішні фактори, як дії третіх сторін та/або політичні і громадські події.

84. Як було описано у частині першій, уся фінансова діяльність включає елемент ризику. Визначені компетентні органи не повинні забороняти установам, що надають грошові послуги, вести бізнес з клієнтами з високим рівнем ризику за умови, що вони застосовують відповідні політику, системи та процедури управління виявленими ризиками. Лише в особливих випадках, наприклад, коли це виправдано боротьбою з тероризмом, зі злочинністю або встановленням міжнародних зобов'язань, визначені фізичні або юридичні особи, організації або країни не мають доступу до фінансових послуг.

85. Однак, це не виключає необхідності встановлювати основні мінімальні вимоги. Наприклад, Рекомендація 5 зазначає, що у випадку, «коли фінансова установа не в змозі дотримуватися вимог щодо належної перевірки клієнта, вона не може відкрити рахунок, розпочати ділові відносини чи здійснити операцію; або вона повинна припинити ділові відносини; та повинна подати повідомлення про підозрілі операції клієнта». Отже, потрібно досягнути рівноваги між двома крайнощами – відмовою обслуговувати клієнтів та веденням бізнесу з клієнтами з неприйнятно високим рівнем ризику, який неможливо усунути.

86. Визначені компетентні органи повинні вимагати від установ, що надають грошові послуги, впровадження політики, програм, процедур та систем усунення ризиків, але водночас розуміти, що навіть при застосуванні цих систем не кожна підозріла операція буде обов'язково виявлена. Вони також повинні забезпечувати ефективне застосування цих програм, процедур та систем з метою запобігання використанню фінансових установ в якості каналів відмивання злочинних коштів та забезпечувати збереження ними даних і надання звітів, які стануть в нагоді національним органам у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Ефективна політика та процедури знизять рівень ризику, але навряд чи усунуть його повністю. Оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму вимагає проникливості і не є точною наукою. Моніторинг спрямований на виявлення незвичайних чи підозрілих операцій з поміж величезної кількості законних операцій. Крім того, визначення того, що є незвичайним, не може бути чітким, адже поняття «звичайна операція» залежить від типу діяльності клієнта. Саме тому визначення чіткого профілю клієнта є важливим елементом управління системою, що ґрунтується на оцінці ризику. Більш того, процедури та системи

дуже часто створюються на основі попередніх типологій, але злочинці швидко удосконалюють свої методи.

87. Окрім того, не всі ситуації з високим рівнем ризику є ідентичними, а тому не завжди вимагають однакового обсягу застосування заходів належної обачливості. Як результат, наглядові органи очікують, що фінансові установи виявлятимуть різні типи категорій з високим рівнем ризику та застосовуватимуть до них відповідні заходи. Наприклад, ці категорії можуть включати:

- Клієнти-нерезиденти (щоб зрозуміти причину налагодження ділових відносин в іншій країні).
- Політично заангажовані особи (з метою застосування особливої процедури).
- Компанії з акціями на пред'явника (з метою здійснення особливого виду нагляду, що включає ідентифікацію та перевірку бенефіціарного власника).
- Подальша інформація щодо виявлення особливих категорій ризику надана в розділі 3 «Посібник для приватного сектору».

Здійснення відповідних заходів нагляду для підтримки підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

88. Наглядові органи повинні виявляти недоліки за допомогою програми здійснення виїзних та невиїзних перевірок[8], а також за допомогою аналізу внутрішньої та іншої наявної інформації.

89. Під час здійснення перевірок наглядові органи повинні переглянути оцінку ризиків фінансової установи, його політику, процедури та системи контролю з метою визначення загального профілю діяльності установи щодо ризиків, а також відповідність її заходів пом'якшення ризиків. За потреби, оцінка, проведена іншими або для інших установ, може бути корисним джерелом інформації. Оцінка наглядового органу щодо здатності та прагнення керівництва вживати необхідних кореляційних заходів є також визначальним фактором. Наглядові органи повинні вживати відповідних заходів для забезпечення належного та вчасного усунення слабких місць, беручи до уваги те, що виявлені недоліки можуть призвести до більш негативних наслідків. Таким чином, системні порушення та неналежні заходи контролю приведуть до встановлення більш суворого режиму нагляду і моніторингу.

90. Однак, може статися, що не виявлення певної операції з високим рівнем ризику чи операцій певного клієнта з високим рівнем ризику приведе до негативних наслідків, особливо, якщо суми операцій є значними, або якщо типологія відмивання коштів та фінансування тероризму є добре відомою, або якщо схема залишалася довгий час невикритою. Такий випадок може свідчити

про накопичення практики поганого управління ризиками чи про систематичні порушення щодо виявлення високих ризиків, здійснення моніторингу, підготовки персоналу та проведення внутрішнього контролю. Таким чином, такі порушення обґрунтовують застосування заходів, спрямованих на забезпечення виконання вимог щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

91. Наглядові органи повинні бути спроможними здійснювати порівняння факторів ризику та процедур, що використовуються установами, які надають грошові послуги. Це, з поміж інших цілей, допоможе наглядовим органам краще зрозуміти, як фінансові установи розробляють та впроваджують підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, а також допоможе визначити їх потенційні слабкі сторони. Аналогічно наглядові органи можуть і повинні використовувати свої знання ризиків, пов'язаних з товарами, послугами, клієнтами та територіями, для вивчення оцінки ризиків фінансової установи, враховуючи при цьому, що вони можуть володіти інформацією, яка була недоступною для фінансової установи, а тому вона не здатна була взяти до уваги цю інформацію в процесі розробки та впровадження підходу, що ґрунтується на оцінці ризику. Наглядові органи (та інші заінтересовані сторони) використовують ці знання для випуску посібника, який допомагатиме установам, що надають грошові послуги, в процесі управління ризиками. Якщо фінансовим установам дозволяється самостійно визначати обсяг заходів належної обачливості, беручи до уваги рівень ризиків, вони повинні дотримуватися вимог посібника, виданого компетентними органами[9]. Оцінка за допомогою підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, допоможе, наприклад, виявити випадки, коли фінансові установи використовують занадто вузькі категорії ризику, які не охоплюють всі існуючі ризики, або застосовують критерії, які виявляють велику кількість ділових відносин з високим рівнем ризику, але при цьому не застосовують відповідні додаткові заходи належної обачливості.

92. У контексті підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, першочергова увага наглядових органів повинна зосереджуватися на визначенні того, чи програми фінансової установи щодо виконання вимог по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму і щодо управління ризиками: а) виконують мінімальні регуляторні вимоги та б) чи належно і ефективно вони зменшують рівень ризиків. Мета моніторингу полягає не в забороні здійснювати діяльність з високим рівнем ризику, а в перевірці того, що фінансові установи ефективно впровадили відповідну стратегію зменшення рівня ризику.

93. Згідно з Рекомендацією 29 наглядові органи повинні мати відповідні повноваження застосовувати санкції за недотримання статутних та регуляторних вимог щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Ефективний нагляд за виконанням вимог щодо боротьби з

відмиванням коштів та фінансуванням тероризму вимагає, щоб наглядовий орган мав достатньо регуляторних інструментів для використання у тому випадку, коли, на думку наглядового органу, фінансова установа не додержується законів, нормативно-правових актів або рішень наглядового органу.

94. Штрафи та/або покарання застосовуються не у всіх регуляторних заходах, спрямованих на корегування і усунення недоліків боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Однак, наглядові органи повинні мати повноваження і прагнення застосовувати штрафи та/або покарання у випадках, де існують суттєві недоліки. Також такі дії можуть приймати форму програми корегування під час здійснення нормального процесу моніторингу.

95. Розглянувши вищезазначені фактори, стає зрозуміло, що об'єктивний моніторинг ґрунтується на двох основних аспектах:

а) Регуляторна прозорість

96. При здійсненні відповідних дій регуляторна прозорість є надзвичайно важливим аспектом. Наглядові органи усвідомлюють, що установи, які надають грошові послуги, прагнучи до свободи при здійсненні власної оцінки ризиків, все ж потребують управління щодо виконання своїх регуляторних обов'язків. Отже, наглядові органи, відповідальні за здійснення моніторингу, повинні бути прозорими при встановленні вимог та повинні обрати відповідні механізми повідомлення про свої вимоги. Наприклад, вони можуть встановити основні вимоги, що ґрунтуються передусім на досягненні бажаних результатів, а не на детальній процедурі.

97. Незалежно від того, яка процедура застосовується, принцип керування необхідний для усвідомлення фінансовими установами своїх правових зобов'язань та регуляторних очікувань. У випадку відсутності прозорості є ризик, що дії моніторингу можуть виявитися непропорційними та непередбачуваними, що може підірвати навіть найефективніше застосування фінансовими установами підходу, що ґрунтується на оцінці ризику.

б) підготовка персоналу наглядових та правоохоронних органів

98. У контексті підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, не можливо точно визначити, що установа, яка надає грошові послуги, повинна робити у всіх випадках, щоб виконувати свої регуляторні зобов'язання. Але особлива увага повинна бути приділена питанню якнайкращого забезпечення послідовного впровадження передбачуваних та пропорційних моніторингових дій. Ефективність підготовки щодо здійснення моніторингу, таким чином, буде важливим фактором успішного впровадження пропорційних моніторингових дій.

99. Підготовка повинна бути спрямована на надання можливості працівникам наглядових органів формувати об'єктивну порівняльну оцінку систем та заходів по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. При здійсненні оцінки важливо, щоб наглядові органи були здатними формувати оцінку щодо систем управління, виходячи з ризиків, з якими стикаються фінансові установи, та наявної практики ведення бізнесу. Наглядові органи також можуть проводити порівняльну оцінку з метою зіставлення сильних і слабких сторін різних фірм та установ.

100. Підготовка повинна передбачати надання інструкцій працівникам наглядових органів щодо здійснення перевірки того, чи вище керівництво впровадило систему управління ризиками, та щодо визначення, чи застосовуються необхідні процедури контролю. Навчання також повинно включати застосовування певних посібників. Потрібно зазначити, що «процес моніторингу повинен включати не лише огляд політики та процедур, але й перевірку файлів клієнтів та вибіркову перевірку деяких рахунків»^[10]. Наглядові органи повинні дійти висновку, чи процедури є адекватними, і у випадку, коли наглядовий орган вирішить, що процедури управління ризиками є не відповідними, він має повноваження вимагати від фінансової установи посилити їх. Наглядові органи повинні переконатися, що існує достатньо ресурсів для забезпечення ефективного впровадження системи управління ризиками.

101. Для виконання цих завдань підготовка повинна надавати працівникам наглядових органів можливість адекватно оцінювати:

- Якість внутрішніх процедур, включаючи регулярні навчальні програми для працівників, внутрішній аудит, дотримання законодавства та здійснення функцій з управління ризиками.
- Чи система управління ризиками відповідає профілю фінансової установи і чи вона періодично змінюється разом зі зміною профілю ризику.
- Участь вищого керівництва у перевірці того, чи ефективно вони здійснюють управління ризиками та чи вжили вони всіх необхідних заходів контролю.

Хоча це не вичерпний перелік, напрямки виїзної перевірки можуть включати:

- Застосування політики, орієнтованої на певну групу.
- Оцінка ризику, пов'язаного з кожним напрямком бізнесу.
- Забезпечення формального документування перевірки та її розподіл за групами товарів, способами доставки, типами клієнтів та географічним розташуванням клієнтів.
- Застосування заходів належної перевірки клієнта, включаючи ідентифікацію нових клієнтів, визначення профілю ризику клієнта та збір інформації про клієнта.
- Застосування додаткових заходів належної перевірки по відношенню

до клієнтів або установ з високим рівнем ризику, наприклад фізичні особи з великими активами або політично заангажовані особи.

- Впровадження процедур моніторингу операцій та отримання сигналів тривоги.
- Політика визначення способів покращення існуючих файлів клієнта.
- Якість внутрішніх систем контролю, включаючи процедури виявлення та звітування про підозрілі операції або готівкові операції на велику суму.
- Політика збереження даних та легкість витребування ідентифікаційних даних або записів по операціях.
- Обсяг, частота та кількість учасників навчальних заходів по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванню тероризму і оцінка їх ефективності.
- Відповідне вибіркове тестування.

На ці питання немає правильних відповідей. Основним підґрунтям для висновків є а) сектор грошових послуг додержується мінімальних регуляторних вимог; б) сектор грошових послуг ідентифікує свої ризики відмивання коштів та фінансування тероризму; розробив способи управління цими ризиками та залучив достатньо ресурсів для виконання цього завдання; та в) керівництво належним чином відповідає за системи контролю.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ: ПОСІБНИК ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПІДХОДУ, ЩО ҐРУНТУЄТЬСЯ НА РИЗИКАХ, УСТАНОВАМИ, ЩО НАДАЮТЬ ГРОШОВІ ПОСЛУГИ

Преамбула

102. Специфікою процесу управління та нівелювання ризиків установами, що надають грошові послуги, є те, що його базою мають виступати операції установи, їх розмір, продукти та послуги, що пропонуються, та географічні масштаби операцій. Де це можливо, політики та процедури, які визначають установи, що надають грошові послуги, будуть управляти та нівелювати ризиками відмивання коштів та фінансування тероризму, мають бути чітко сформульовані у компанії або групі компаній. Однак, помічено, що риси фінансування тероризму на даний час відрізняються від рис відмивання коштів та, через це, пов'язаний ризик може бути складно оцінити без більш докладнішого набору показників методів та технік, що використовуються для фінансування тероризму (дивиться параграф 40 – 44). Оскільки не визначено чітких «червоних прапорців» для виявлення діяльності, пов'язаної з фінансуванням тероризму, та оскільки методи фінансування тероризму можуть бути схожими до методів відмивання коштів, сама ідентифікація фінансування тероризму може бути складним процесом. Ґрунтовно визначений підхід, що ґрунтується на ризиках, визначає заходи, за якими установи, що надають грошові послуги, встановлюють критерії оцінки потенційних ризиків відмивання коштів/фінансування тероризму (ВК/ФТ). У

випадку якщо така установа інтегрована у групу, установа, що надає грошові послуги, має бути повністю інтегрована та застосовувати послідовний підхід, що ґрунтується на ризиках, до всіх операцій. Не має бути жодних перепон при обміні інформацією між різними агентами групи, та має бути перевірено відповідність політики всієї групи. Результати таких тестів на відповідність також корисно буде переглянути зовнішнім аудиторам та наглядовим органам. Однією зі складових ґрунтовно визначеного підходу, що ґрунтується на ризиках, є оцінка географічного ризику, який може сприяти у визначенні географічного розташування об'єктів, що можуть становити високий ризик, таких як країни, до урядів яких застосовано санкції. Ґрунтовно запроваджений процес оцінки ризиків забезпечує основу для визначення ступеня ВК/ФТ ризиків, пов'язаних з клієнтами та операціями та дозволяє установі сфокусуватись на таких клієнтах чи операціях, що потенційно становлять більший ВК/ФТ ризик. Для подальшої боротьби з загрозами системи установ, що надають грошові послуги, які використовуються для фінансування тероризму, операції клієнтів мають бути досліджені та порівняні з переліком, що застосовується урядом.

103. Залежно від юрисдикції та ліцензійної/реєстраційної структури, сектор надання грошових послуг може бути врегульований як фінансова установа, що надає подібні послуги. Установи, що надають грошові послуги, зобов'язані моніторити та звітувати про підозрілу діяльність та, якщо цього вимагає національний закон, про великі операції, збирати необхідну інформацію з ідентифікації клієнта при перевищенні спеціального грошового порогу, та вести певні записи, щодо яких є вимоги у застосовуваних положеннях. Цей посібник звертає увагу на переказ коштів або цінностей та обмін грошей та валют, що здійснюються установами, що надають грошові послуги. В деяких випадках, установи, що надають грошові послуги, ведуть рахунки клієнтів. В більшості випадків, установи, що надають грошові послуги, діють у середовищі, що ґрунтується на операціях.

104. Проведення оцінки ризику є основою підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків. Метою оцінювання ризику є визначення продуктів, послуг, географічного розташування та моментів співпраці клієнтів, що є найбільш підозрілими стосовно діяльності з відмивання коштів/фінансування тероризму. Оцінка ризику також служить для висвітлення сфер, що мають бути вдосконалені після запровадження внутрішніх заходів контролю режиму, що ґрунтується на оцінці ризиків. Оцінка ризиків може включати різноманітні фактори, залежно від конкретних обставин, включаючи, але не обмежуючись:

- характер, масштаб та складність операцій установи, включаючи географічні розбіжності.
- первинні та поточні заходи належної обачності або моніторинг, що проводиться за місцем розташування агента установи.

- клієнт установи, продукт, профіль діяльності.
- характер ділових стосунків (наприклад, випадкові або постійні).
- дистриб'юторські канали, що використовуються.
- електронні системи або платформа, що використовується для передачі даних.
- проведення моніторингу операції.
- кількість та обсяг операцій.
- межі, в яких установа контактує безпосередньо з клієнтом, або контактує з посередниками, третіми сторонами або відносини укладались без особистої присутності.

105. Для запровадження об'єктивного підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, установи, що надають грошові послуги, повинні збирати інформацію. Ефективність підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків значно підвищиться, якщо установи, що надають грошові послуги, зможуть ділитись інформацією з іншими такими ж установами без будь – яких правових перепон, з іншими сторонами операції, незалежно від того чи є вони обидва членами фінансової групи, та зокрема якщо інша установа, що надає грошові послуги, розташована в іншій країні.

Глава перша: Категорії ризику

106. Щоб запровадити об'єктивний підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, установи, що надають грошові послуги, повинні визначити критерії оцінки потенційних ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. Ідентифікація ВК/ФТ ризиків клієнтів та категорій клієнтів, продуктів, послуг, географічних місць та операцій, до тої міри в якій вони можуть бути ідентифіковані, дозволить установам, що надають грошові послуги, визначати та застосовувати відповідні заходи та заходи контролю для зменшення таких ризиків. Щодо оцінки ризику класу або типу клієнта, прикро визнавати, що хоча завжди оцінка ризику проводилась при встановленні відносин з клієнтом, для деяких клієнтів фактори ризику можуть стати явними лише після початку здійснення операцій клієнта, при проведенні моніторингу операцій клієнта та поточних перевірок, фундаментальних складових об'єктивного підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків. Установа, що надає грошові послуги, також може корегувати свою оцінку ризиків на підставі інформації отриманої від компетентних органів.

107. Рівень ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму можна визначити, використовуючи різні категорії. Застосування категорій ризику формує стратегію управління потенційними ризиками, надаючи установам, що надають грошові послуги, можливість здійснювати нагляд та контроль за

клієнтами. Найбільш поширені категорії ризику – це: країна або територія, клієнт та товари/послуги. Увага, приділена цим категоріям ризику (окремо чи в сукупності) при здійсненні загальної оцінки ризику відмивання коштів може різнитися залежно від обставин. Таким чином, установи, що надають грошові послуги, повинні самостійно визначити, на які категорії ризику потрібно звертати більше уваги; однак, параметри, встановлені законом чи постановою можуть обмежити свободу установи.

108. Хоча не існує узгодженого переліку категорій ризику, все ж наведені нижче приклади є найбільш поширеними категоріями ризику. Також не існує єдиної методології застосування цих категорій ризику, застосування цих категорій ризику має за мету допомогти у визначенні ефективної стратегії управління потенційними ризиками.

Ризик, який становить країна/територія

109. Не існує загальноприйнятого критерію, сформованого компетентними органами або установами, що надають грошові послуги, який визначає, чи становить певна країна або територія (в тому числі в якій діє установа, що надає грошові послуги) високий ризик. Така категорія ризику, як країна, у поєднанні з іншими факторами ризику надає корисну інформацію щодо ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. До факторів, які можуть підтвердити думку, що країна становить високі ризики відмивання коштів, належать наступні:

- Країни визначені в Заявах FATF як такі, що мають слабкий режим протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму, та яким фінансові установи мають приділяти окрему увагу у ділових відносинах та операціях.
- Країни, до яких застосовано санкції, ембарго або подібні заходи з боку, наприклад, ООН. Крім того, за деяких обставин країни, до яких застосовано санкції або подібні заходи з боку таких організацій, як ООН, але які не можуть бути загально визнані, можуть вважати брокера з питань торгівлі нерухомістю надійним, оскільки така країна не входить до складу організації, яка застосувала санкції, або через природу застосованих заходів.
- Країни, в яких, за даними з надійних джерел[11], є недоліки в законах з протидії відмиванню коштів та/або фінансуванню тероризму, положеннях та інших заходах.
- Країни, які, за даними з надійних джерел, здійснюють фінансування та підтримку терористичної діяльності, та на території яких діють терористичні організації.
- Країни, в яких, за даними з надійних джерел, рівень корупції або інших видів злочинності є високим, включаючи джерела або транзит з

країн/територій із високим рівнем злочинності, такої як незаконний оборот наркотиків, торгівля людьми та контрабанда, систематичне шахрайство та незаконні азартні ігри.

110. Залежно від пропонованих продуктів або послуг, установи, що надають грошові послуги, мають розглядати географічний ризик, що містить операція. Це може включати, але не обмежується, наступне:

- Переказ коштів до або з юрисдикції/території з високим рівнем ризику.
- Клієнт здійснює обмін валют та відразу переказує ці кошти до юрисдикції з високим ступенем ризику.

Ризик, який становить клієнт

111. Визначення потенційних ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, тою мірою, якою можна виявити ризик фінансування тероризму, є критичним для розвитку загальної системи ризиків. На підставі власних критеріїв установа, що надає грошові послуги, має визначити, чи становить окремий клієнт підвищений ризик та потенційний вплив пом'якшуючих факторів на оцінку. Застосування змінних ризиків може пом'якшити або ускладнити оцінку ризиків. До категорій клієнтів, чия діяльність може становити високий ризик, можуть відноситись:

- Клієнт здійснює ділові стосунки або операції за незвичних обставин, таких як:
 - Для проведення операцій клієнт долає відстань, що не може бути пояснена.
 - Переказ без очевидної ділової або законної мети.
 - Незвичайна одно- або кількаденна діяльність.
 - Більші обсяг або частота операцій, відправлених або отриманих, без логічної або очевидної мети.
 - Мережі клієнтів; наприклад, визначені групи фізичних осіб, які проводять одноразові або багаторазові операції поза місцем проживання або паралельні багаторазові послуги.
- Клієнт пропонує хабар або «чайові» більші ніж звичайно.
- Політично заангажовані особи.
- Клієнт, який не підтримує ділові відносини особисто.
- Клієнт структурує свої операції (дрібнить суми для уникнення звітування або записів).

- Клієнт переказує кошти на сайти, які проводять азартні ігри он-лайн.
- Клієнт переказує кошти до юрисдикцій з високим рівнем ризику.
- Клієнт використовує агентів або партнерів у сфері, в якій важко встановити за характером відносин або операцій дійсного власника коштів.
- Клієнт не повністю знає або без бажання повідомляє деталі платежу (адресу/контактну інформацію тощо).
- Клієнт або сторона, залучена до проведення операції, не має очевидних зв'язків із країною призначення.
- Виникає підозра, що клієнт діє від імені третьою стороною, але не повідомляє цієї інформації.
- До операції залучені певні благодійні та інші неприбуткові організації, які не підпадають під моніторинг або нагляд (особливо міжнародного характеру).
- Клієнт переслідувався правоохоронними органами, про що відомо установі, що надає грошові послуги.
- Клієнт надає неправдиві ідентифікаційні дані, про що свідчить окремий документ, або не пов'язаність документів з особою клієнта, або з контексту документа щодо інших документів (наприклад, використання ідентифікаційних карток різних країн).
- Клієнт пропонує різні ідентифікаційні дані (номер телефону або адресу) за різних обставин.
- Клієнт отримує переказ, щодо якого є підозри, що він містить доходи від злочинної діяльності, наприклад від молодших людей з широкого географічного району, у сумах, схожих на лотерейні шахрайства.
- Клієнт отримує переказ на сезонній основі схожий на доходи від злочинної діяльності, наприклад, сезонне вирощування марихуани, нелегальна міграція.

Ризик, який становить операція/продукт/послуга

112. Загальна оцінка ризиків також має включати визначення потенційних ризиків, які становлять продукти або послуги установи, що надає грошові послуги. Установа, що надає грошові послуги, має пам'ятати про ризики, пов'язані з новими або інноваційними продуктами або послугами, які не є основним профілем установи, що надає грошові послуги, але які використовують систему установ, що надають грошові послуги, для доставки

продукту або послуги. При визначенні ризиків, які становлять продукти або послуги, мають враховуватись такі фактори:

- Продукти або послуги, які можуть надати певну анонімність або можуть перетинати міжнародні кордони, такі як он-лайн перекази коштів, картки із сумою, що зберігається на ній, грошові перекази з мобільного телефону.
- Продукти або послуги, що мають дуже високий або не мають взагалі операційного обмеження.
- Продукти або послуги глобального масштабу.
- Продукти або послуги, що дозволяють обмін готівки на оборотні платіжні інструменти, такі як картки із сумою, що зберігається на ній, або грошові перекази.

113. Ризик, пов'язаний з операцією, може варіюватись залежно від того чи установа, що надає грошові послуги, відправляє або приймає операцію. Загальна оцінка ризику має містити огляд операцій як одного цілого. Мають бути враховані наступні фактори:

а) Відправлення операцій:

- Поведінка клієнта у точці відправлення операції:
 - Операція необґрунтовано складна для заявленої мети.
 - Перекази від імені третьої сторони.
 - Операція непов'язана з фінансовими станом або родом діяльності, або не співпадає зі звичайною діяльністю клієнта у світлі повідомленої ним інформації при проведенні операції (наприклад, в ході співбесіди).
 - Клієнт бажає заплатити незвичайні «чайові» за проведення операції.
 - Клієнт не чітко знає суму операції.
 - Клієнт навмисно не звертає уваги, що операція здається пов'язаною з ВК/ФТ.
 - Клієнт розпитує або намагається умовити персонал уникнути звітування.
 - Клієнт відправляє кошти закордон та очікує отримати еквівалентний переказ.
 - Клієнт отримує безготівковий переказ та негайно відправляє його у тій же сумі.
 - Незвично великий розмір безготівкового переказу.

- Клієнт часто відправляє безготівкові перекази до інших країн, але не схоже, щоб він мав відношення до країн призначення.
- Незвичайний обмін валют (наприклад, валюта малого номіналу на валюту великого номіналу).
- Діяльність, виявлена подальшим моніторингом:
 - Перекази одній і тій же особі від різних фізичних осіб або від однієї фізичної особи різними особам.
 - Клієнт отримує безготівковий переказ та негайно відправляє еквівалентний грошовий переказ.
 - Незвично велика загальна сума безготівкових переказів.
 - Клієнт використовує вигадане ім'я та низку схожих, але різних адрес.
 - Низка клієнтів використовують одну адресу.

У багатьох з цих сценаріїв діяльність клієнта може бути оманливою як під час поточного, так і при подальшому моніторингу операцій.

b) Отримання операцій:

- Національні безготівкові перекази отримані установою, що надає грошові послуги, на суму 1000 євро/доларів США та більше мають супроводжуватись, у повідомленні або платіжній формі, номером рахунка відправника або унікальним ідентифікаційним номером. Міжнародні безготівкові перекази на суму 1000 євро/доларів США та більше мають містити повну інформацію про відправника (ім'я відправника, номер рахунку або унікальний номер відправника, адреса відправника або національність, або ідентифікаційний номер клієнта, або дата та місце народження). Таким чином, установи, що надають грошові послуги, мають приділяти особливу увагу:
 - Операціям, які не супроводжуються повною інформацією про відправника.
 - Коли запит про додаткову інформацію був направлений до установи, що надає грошові послуги, яка здійснила переказ, але відповіді на запит отримано не було.
- Клієнт отримує операції за схемою, що містить доходи від злочинної діяльності, наприклад, від молодших людей у широкому географічному регіоні, у сумах, що збігаються з лотерейним шахрайством.
- Клієнт отримує перекази за сезонною схемою, що містить доходи від злочинної діяльності, наприклад сезонне вирощування марихуани, нелегальна міграція.

- Велика кількість операцій отриманих один раз або за певний період, що не відповідає звичайним потребам одержувача або регулярності його отримувань.

Ризик, який становлять агенти

114. Загальна оцінка ризиків має аналізувати специфічні фактори, які постають при використанні певних агентів[12], які сприяють доставці продуктів та послуг установ, що надають грошові послуги. В деяких випадках такі агенти також можуть самі використовувати продукти та послуги. Оцінка ризику, який становлять агенти, є більш складною для тих установ, що надають грошові послуги, які є міжнародно представленими через різницю у вимогах юрисдикцій та логістикою нагляду агента. Такий аналіз ризику, що становить агент, має включати наступні фактори, що ґрунтуються на розумності та відповідності фактору моделі, системі та заходам контролю діяльності установ, що надають грошові послуги:

- Агенти здійснюють зазвичай велику кількість операцій з іншим місцем розташування агента, зокрема з агентом в іншому географічному регіоні.
- Розмір операції агента є схожою з розміром попередньої операції, загальною, так і порівняною.
- Агенти, яких порекомендували інші відділи установи, що надає грошові послуги.
- Агенти, що були суб'єктами негативної уваги засобів масової інформації або правоохоронних органів.
- Агенти, які не дотримуються внутрішньої політики та зовнішніх положень, таких як вимоги програми відповідності, моніторингу, звітування, або практики «Знай свого клієнта».
- Агенти, які не бажають дотримуватись рекомендацій перегляду програми відповідності та, таким чином, є суб'єктами випробовування, зупинення або ліквідації.
- Агенти, які не подали у відповідь на запит інформацію про відправника.
- Агенти, які збирають інформацію слабко, неохайно або непослідовно.
- Агенти, що згодні приймати фальшиві ідентифікаційні документи.
- Агенти, які вносять фальшиві ідентифікаційні дані до реєстраційних записів, неіснуючі адреси або телефонні номери.
- Агенти, кількість операцій яких не співпадає з іншими агентами в цій місцевості, або співпадає з участю у коридорі злочинних операцій.

- Агенти, чиї сезонні коливання не співпадають з іншими агентами в цій місцевості або співпадають з участю у коридорі злочинних операцій.
- Агенти, у яких кількість клієнтів під питанням або співвідношення ненормальних клієнтів до кількості клієнтів, що не входять до цієї групи, є неприйнятною для порівнюваної локації.
- Агенти, у яких кількість операцій під питанням або співвідношення ненормальних операцій до кількості операцій, що не входять до цієї групи, є неприйнятною для порівнюваної локації.

Змінні, які впливають на рівень ризику

115. Методологія підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, для установ, що надають грошові послуги, може брати до уваги змінний ризик, характерний для окремих категорій клієнтів або операцій. Ці зміни можуть підвищити або знизити ризик, що становить окремий клієнт або операція, та може включати:

- Мета операції: операції, що здійснюється початково для сприяння традиційним операціям клієнта, що становить низький рівень ризику, може становити менший ризик ніж операції, що здійснюються для сприяння руху великих сум готівки.
- Тип операції: операція, що відправляється фізичною особою за комерційним платіжним дорученням може становити менший ризик ніж роздрібні операції між двома фізичними особами.
- Метод відправки та прийому операції: неособиста операція може становити більший ризик ніж операції, що здійснюються особисто.
- Тип клієнта: випадковий клієнт може становити вищий рівень ризику, ніж відомий клієнт, який має історію проведення операцій та довготривалі відносини з установою, що надає грошові послуги, та/або місцевим агентом.
- Рівень співробітництва з боку клієнта щодо надання персональної інформації, пов'язаної з характером операції: клієнти, які є відкритими та з готовністю надають інформацію щодо характеру операції на запит, можуть становити менший ризик ніж клієнти, які стають роздратованими або починають «захищатись», або необізнані про обставини, про які вони повинні були бути обізнані (такі як телефонний номер особи, якій вони переказують тисячі доларів).
- Рівень повторюваності, за якого установа, що надає грошові послуги, отримує запит щодо специфічного типу операції: типи операцій, що запитуються та проводяться рідше, можуть більш високий рівень ризику ніж типи операцій, що проводяться на регулярній основі. Операції, що відрізняються від нормальних, у світлі інформації, наданої клієнтом під час

проведення операції, мають вважатись такими, що становлять підвищений рівень ризику.

Контроль випадків з високим рівнем ризику

116. Установи, що надають грошові послуги, повинні впровадити відповідні заходи контролю, щоб пом'якшити ризики відмивання коштів тими клієнтами, які становлять підвищений ризик згідно з оцінкою ризиків брокера. Відповідні заходи контролю можуть включати:

- Підвищення поінформованості щодо клієнтів або вдосконалення заходів належної обачливості чи програми «Знай свого клієнта та контрагента, такі як активний контакт з клієнтом для визначення причин проведення операцій, відносини клієнта з відправником/одержувачем, джерела коштів.
- Посилення заходів контролю та збільшення частоти перегляду ділових відносин.
- Посилення моніторингу операцій, послуг, каналів, що становлять високий ступінь ризику.
- Посилення обізнаності установ про клієнтів та операції, що становлять високий ступінь ризику.
- Підвищення систематичного контролю та повноти даних у місцях оплати, зокрема у місцях розташування агентів, які становлять підвищений рівень ризику.
- Поєднання відомостей про діяльність відомого або нового клієнта.
- Такі ж заходи та заходи контролю часто орієнтуються більш ніж на один виявлений критерій, але не обов'язково вимагати, щоб установи, що надають грошові послуги, встановлювали особливі заходи контролю, спрямовані на кожен або всі критерії.

Глава друга: Застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризику

Заходи належної обачливості щодо клієнта

117. Заходи належної обачливості/«Знай свого клієнта» призначені для того, щоб установа, що надає грошові послуги могла переконатись у вірності ідентифікації клієнта під час проведення клієнтом операції або під час подальшої перевірки схеми діяльності клієнта. Заходи належної обачливості або «Знай свого клієнта», розроблені для установ, що надають грошові послуги, відрізняються від таких же заходів для фінансових установ, таких як банки або торгівців цінними паперами, у тому, що установи, що надають грошові послуги звичайно надають разові послуги випадковим клієнтам та в основному не відкривають та не ведуть рахунків. Однак, установи, що

надають грошові послуги іноді можуть запроваджувати програми лояльності для клієнтів та засоби управління відносинами, такі як членські картки. Процеси застосування установами, що надають грошові послуги, заходів належної обачності або «Знай свого клієнта» тісно пов'язана з можливістю проведення моніторингу та аналізу операційної діяльності після проведення такої діяльності. Установи, що надають грошові послуги, повинні мати процедури, що ефективно імплементовані та використовуються для:

а) Ідентифікації та перевірки дійсності інформації (а) про кожного клієнта, який проводить або намагається провести операцію у граничному розмірі або вище законного грошового порогу[13]; (б) про кожного клієнта, який має поточні ділові стосунки, що містять множинні операції за певний період часу, з установою, що надає грошові послуги, шляхом фізичної перевірки ідентифікаційних документів клієнта за час проведення операції або за час підтримання ділових стосунків, та

б) Якщо операція є безготівковим переказом на суму, що перевищує 1000 доларів США/євро, ідентифікація клієнта має містити наступну інформацію, визначену як «повна інформація про відправника»: ім'я, номер рахунку клієнта або унікальний номер – посилання, та адресу клієнта або національний ідентифікаційний номер, або ідентифікаційний номер клієнта, або дату та місце народження, ця інформація повинна бути додана до повідомлення або платіжної форми, що супроводжує безготівковий переказ. Для національних безготівкових переказів, установа – відправник, що надає грошові послуги, може додати повну інформацію про відправника або лише номер рахунку відправника чи унікальний ідентифікатор, забезпечивши доступність повної інформації про відправника для фінансової установи – одержувача та компетентних органів протягом 3 робочих днів.

с) За обставин, наведених у пунктах а) або б), установи, що надають грошові послуги, також можуть:

- Визначити бенефіціарного власника та вжити відповідних заходів для перевірки достовірності даних про бенефіціарного власника. Заходи, яких необхідно вжити для перевірки достовірності даних про бенефіціарного власника, будуть різнитись залежно від рівня ризику.
- Для операцій та клієнтів, що становлять високий рівень ризику, отримувати додаткову інформацію для формування уявлення про обставини та суть діяльності клієнта, в тому числі очікуваний характер та рівень операцій. За можливості, отримувати додаткову подальшу інформацію для формування уявлення про обставини клієнта, в тому числі про його відносини з відправником або одержувачем, та про джерело коштів.
- Періодично обновляти відповідну інформацію про заходи належної обачності разом з оцінкою ризику, який становлять клієнти.

- За можливості та практично в процесі подальшої перевірки діяльності клієнта, отримувати відповідну додаткову інформацію для формування уявлення про обставини клієнта, в тому числі про характер операції, відносини з відправником або одержувачем, та про джерело коштів.

118. Стартовою точкою для установ, що надають грошові послуги, є оцінка ризиків, що становлять певні категорії або типи клієнтів, враховуючи будь – який відповідний ризик, що може змінитись до остаточного його визначення. З цією метою, установи, що надають грошові послуги, можуть також враховувати корисні приклади підвищених або знижених рівнів ризику, що можуть видавати національні регулятори. Установи, що надають грошові послуги будуть визначати вимоги щодо належної обачливості для кожного клієнта відповідно. Це може включати:

- Стандартний рівень належної обачливості, що застосовується до всіх клієнтів, особливо, до ідентифікації клієнтів при проведенні операцій граничних до грошового порогу, встановленого законом, положенням та іншими національними вимогами, або внутрішніми політикою та положеннями, що застосовуються.
- Стандартний знижений рівень для сценаріїв із зниженим рівнем ризику, таких як проведення операцій для:
 - Компаній з публічним розміщенням акцій, до яких застосовуються регуляторні вимоги про оприлюднення інформації.
 - Інших фінансових установ (національних та іноземних), що підпадають під режим протидії відмиванню коштів/боротьби з фінансуванням тероризму, узгоджений з Рекомендаціями FATF .
- Підвищений рівень належної обачності має бути застосований до тих клієнтів, що становлять підвищений рівень ризику, таких як:
 - Клієнти, що не обслуговуються особисто.
 - Клієнти, які здійснюють великі готівкові операції, як однією операцією, так і кількома, що здаються пов'язаними.
 - Клієнти, які здійснюють основну діяльність або діяльність із підвищеною частотою.
 - Клієнти, які відправляють або отримують операції до/з юрисдикцій, що становлять підвищений рівень ризику.
 - Клієнти, розташовані у юрисдикціях із підвищеним рівнем ризику.
 - Клієнти, які є політична заангажованими особами.
 - Умови діяльності клієнтів, наведені вище у параграфі 111.

Моніторинг клієнтів та операцій

119. Ступінь та суть моніторингу, що здійснюється установами, що надають грошові послуги, залежить від масштабів діяльності таких установ, існуючого ризику відмивання коштів та/або фінансування тероризму, використовуваного методу моніторингу (ручного, автоматичного або комбінованого) та виду діяльності, який досліджується. При застосуванні до моніторингу підходу, ґрунтованого на оцінці ризиків, здійснюється установами, що надають грошові послуги та їх регуляторні наглядачі мають пам'ятати, що не всі операції, рахунки або клієнти будуть перевірятися в такий самий спосіб. Ступінь моніторингу ґрунтується на ризиках, пов'язаних з клієнтом, від товарів або послуг, які клієнт використовує, розташування клієнта та природи операцій. Методології та процеси моніторингу також мають враховувати ресурси установ, що надають грошові послуги. Наприклад, меншим установам не має потреби впроваджувати технологічно складні системи моніторингу операцій до тих пір, поки методи проведення моніторингу адекватно відображають ризики, що виникають в роботі установ, що надають грошові послуги.

120. Основна мета проведення моніторингу системи, ґрунтованої на ризиках це відповідність питанням масштабів установи, ґрунтованим на аналізі основних ризиків установи, що надає грошові послуги. Таким чином регулюючим органам слід пам'ятати та звертати належну увагу на дані, представлені установами, що надають грошові послуги з огляду на те, що ці підрахунки не суперечать юридичним або регуляторним вимогам, є обґрунтованими та адекватно задокументованими.

121. Моніторинг на основі підходу, що базується на оцінці ризиків дозволяє установам, що надають грошові послуги, створити грошові або інші перешкоди для визначення того, яка діяльність буде переглянута. Зазначені ситуації або перешкоди, що використовуються з цією метою мають переглядатися на регулярній основі для визначення їх адекватності встановленим рівням ризиків. Установи, що надають грошові послуги мають також проводити оцінку адекватності та прозорості будь-яких систем та процесів на періодичній основі. Результати моніторингу мають бути задокументовані, або систематизовані або введені в ручну (або в комбінації) для того, щоб створити повний контрольний запис, та вести записи відповідно до вимог ведення документації.

122. Національне законодавство має встановити вимогу до всіх електронних переказів на суми у 1000 €/ \$ або більше, щодо необхідності бенефіціарною установою застосовувати ефективну процедуру підходу, що базується на оцінці ризиків для ідентифікації та проведення електронних переказів, які не супроводжуються повною інформацією про ініціатора. Відсутність повної інформації про ініціатора переказу можна вважати фактором при здійсненні оцінки чи електронний переказ або пов'язані операції є підозрілими та,

відповідно, таким чином, встановити чи є необхідність повідомити про них до ПФР або інший компетентний орган.

Звітування про підозрілі операції

123. Звітування про підозрілі операції або діяльність є визначальним для можливості країни використовувати фінансову інформацію для боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами. Режим звітування країни закріплюється у національних законах, які вимагають від установ надавати повідомлення, якщо існують підозри щодо операції.

124. Коли необхідно представити повідомлення про підозрілу діяльність підхід, що ґрунтується на оцінці ризиків, не застосовується. Проте, виникають ризики для тих установ, що надають грошові послуги, які розташовані в густонаселених юрисдикціях. З метою уникнення регуляторних санкцій, слід звернути особливу увагу на вимоги щодо формату, вчасності надання та відповідного ведення документації, оскільки вимоги можуть змінюватися.

125. Підхід, що ґрунтується на оцінці ризику, може застосовуватись з метою виявлення підозрілої діяльності, наприклад, шляхом спрямування додаткових ресурсів у ті сфери, які установи, що надають грошові послуги, визначили як такі що мають підвищений рівень ризику, зокрема певні товари або послуги або агенти або певні аспекти діяльності по переказам. Бажано, щоб установи, що надають грошові послуги, використовували як складову підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, інформацію, надану компетентними органами у процесі виявлення підозрілої діяльності. Установи, що надають грошові послуги, також мають періодично оцінювати адекватність та прозорість власної системи виявлення та звітування про підозрілі операції. Рішення про необхідність звітування або відсутність необхідності звітування про підозрілу діяльність мають бути задокументовані, чи систематично або вручну (або комбіновано) для того, щоб створити повний контрольний запис, та вести записи відповідно до вимог ведення документації.

Навчальна підготовка та підвищення поінформованості

126. Рекомендація 15 вимагає, щоб для працівників установ, що надають грошові послуги проводились навчальні семінари і є дуже важливим, щоб працівники установ, що надають грошові послуги, отримали необхідне та співвідносне навчання щодо протидії ВК/ФТ. Зобов'язання установ, що надають грошові послуги, щодо наявності та здійснення ефективного контролю покладається на навчання та компетентність. Ця мета вимагає докладання зусиль в межах всієї установи щодо забезпечення всіх працівників принаймні основною інформацією щодо законів, правових норм та про внутрішню політику щодо протидію ВК/ФТ.

127. Застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, до різних методів доступних під час навчальних семінарів надає кожній установі, що займається наданням грошових послуг, додаткову гнучкість стосовно частоти, механізмів передачі та фокусування таких навчальних семінарів. Проведені навчальні семінари мають бути задокументовані, слід зазначати імена присутніх, дати відвідання семінарів, способи викладення інформації та їх зміст. Записи, що проводяться під час семінарів повинні вестися відповідно до вимог ведення документації. Установи, що надають грошові послуги мають переглянути власну робочу силу та наявні ресурси, та запровадити навчальні програми, що надають відповідну інформацію щодо протидії відмиванню коштів та/або фінансування тероризму, зокрема:

- пов'язана з особистими обов'язками персоналу (наприклад, менеджмент, персонал «першої лінії», що має прямий безпосередній контакт з клієнтом, або операціями).
- На належному рівні деталей (наприклад, персонал, що має безпосередній контакт з клієнтом, спеціальні товари або товари, які клієнти самі можуть обирати).
- Часто, на пов'язаному з ризиками рівні бізнесу залученого та щодо рахунку для текучості кадрів та рівня ризику агентів.
- Забезпечити навчання, спочатку для нового персоналу, та надалі періодичне навчання для вже існуючого персоналу з метою попередження поточних загроз щодо протидії ВК/ФТ та виявлення нових.
- Проведення тестування щодо можливості проведення оцінки та впевнитися в тому, що знання персоналу є достатньо детальними.

128. Залежно від регуляторних вимог та/або внутрішньої політики, зокрема вимог виконання програми щодо протидії відмивання коштів або досвіду установи, що надають грошові послуги, повинні вимагати від своїх агентів отримати відповідне навчання щодо протидії ВК/ФТ. Навчання агентів також може нести ризики, тому зазвичай може включати виїзні навчальні семінари та семінари на місцях (наприклад, про активацію), та тривале навчання через он-лайн програми, періодичне листування або листи-повідомлення, інформаційні сайти, що мають паролі доступу або повідомлення, що впливають. Таке навчання повинно повідомляти їм про будь-які нові розробки, зокрема інформацію про нові техніки боротьби з ВК/ФТ, методи та тенденції, а також інформувати їх про всі аспекти законів та зобов'язань про протидію ВК/ФТ. Крім такого навчання, установи, що надають грошові послуги, можуть забезпечувати періодичні огляди виконання програм, що включає в себе проведення оцінки виконання агентом внутрішніх та зовнішніх регуляторних вимог щодо протидії ВК/ФТ.

Належна перевірка агента/Знай свого агента

129. Належна перевірка агента/знай свого агента призначена для того, щоб установи, що надають грошові послуги, мали змогу впевнитися тому, що вони

знають юридичну структуру та структуру власності своїх агентів і що вони укладатимуть ділові стосунки із законними та «життєздатними» агентами, які надійно виконуватимуть або дотримуватимуться (залежно від місцевих вимог) вимог щодо протидії ВК/ФТ, програмних зобов'язань, політики установи та процедур. Процедури установ, що надають грошові послуги, мають розглядати наступні фактори:

- відповідно до запиту, ідентифікувати агента та провести необхідну базову перевірку та належну перевірку агента, зокрема, нещодавня зміна продукту/провайдера послуг, тривалість перебування на ринку, структура власності, кредитоспроможність, економічна ефективність, рівень промисловості або торгівлі, орган ліцензування та структура регулювання та інший орган регулювання або ліцензування, якому установи, що надають грошові послуги, можуть підпорядковуватися (наприклад, такі як пункти обміну чеків на готівку).
- Отримання необхідної додаткової інформації для кращого розуміння змісту бізнесу клієнта, такі як пропонування послуг установ, що надають грошові послуги, минулий запис виконання юридичних та регуляторних норм агента, вірогідна природа та рівень грошових переказів та база клієнтів, та географічне викриття.
- Зі згоди, провести навчання щодо протидії ВК/ФТ для нових агентів, що охоплює відповідні вимоги щодо протидії ВК/ФТ, зобов'язання програми виконання щодо протидії відмивання коштів та фінансування тероризму, та міжнародну політику та процедури установ, що надають грошові послуги.
- Забезпечити матеріалами, інструментами та навчальною програмою щодо протидії ВК/ФТ для агентів на періодичній постійно діючій основі.
- Використати основні інструменти оцінки ризиків, що здійснюють моніторинг діяльності агентів з метою визначення ризиків пов'язаних з проведенням операцій або виявлення агентів, чиї дії становлять ризик, зокрема, структуровані операції, обмін інформацією про ідентифікацію клієнта або інформацією про біографію клієнта, відправники або одержувачі великих сум коштів, незвичайна та нез'ясовна активність, коефіцієнти або сезонні коливання об'ємів переказів, якість другорядних даних на рівні походження або платежу, співвідносна або погана якість дій щодо повідомлень про підозрілу діяльність/підозрілі операції, великі обсяги «коридорів» від агента до агента, незвичайні структури агентів, або незвичайна концентрація товарів або послуг.
- Забезпечити достатню увагу та виправлення діяльності, що несе ризики шляхом контактів з агентами як на місцях та при виїзних контактах, що може вилитися в подальше навчання, або стажування, усунення або завершення роботи агента.
- Надати рекомендації та допомогу агентам щодо оцінки власного дотримання програмного режиму та розробити свою власну оцінку ризиків,

основану на своєму унікальному профілі ризиків стосовно своїх товарів та послуг, клієнтів, розташування, та субагентів або ринків збуту (де необхідно).

- Забезпечити чітке виконання режиму стосовно внутрішньої політики та виконання зовнішніх інструментів регулювання, зокрема, повідомляти про підозрілу або спробу здійснення підозрілої діяльності, великі операції, здійснення моніторингу ризикованої поведінки, зазначеної вище, повідомляти та вести записи в межах періодичних перевірок програми щодо протидії відмиванню коштів.

130. Відправною точкою для установ, що надають грошові послуги є оцінка ризиків, які може викликати агент, якщо брати до уваги будь-яку визначену змінну ризику перш ніж робити остаточне рішення. Оцінка ризиків, що виникають з агентом, набагато складніша для тих установ, що надають грошові послуги, які мають міжнародну присутність у зв'язку із вимогами юрисдикцій, що постійно змінюються та через логістику контролю агента. Аналіз ризиків, що виникають з агентами має містити наступне:

- Стандартний рівень належної перевірки, що застосовується до всіх кандидатів, зокрема юридична структура та структура власності, міцність та історія виконання норм щодо протидії ВК/ФТ.
- Стандартний рівень було знижено відповідно до схвалених сценаріїв низького ризику, таких як проведення трансакцій для:
 - Публічно визначені компанії, що підпадають під регуляторні вимоги розкриття.
 - Інші установи, що надають грошові послуги (національні або міжнародні), що підпадають під режим протидії ВК/ФТ, що відповідає Рекомендаціям FATF і які перевіряються на предмет виконання цих вимог.
- Підвищений рівень належної перевірки, що застосовується до тих претендентів, які визначені як такі, що несуть підвищений ризик, такі як:
 - Агенти, що розташовані в юрисдикціях з підвищеним рівнем ризику.
 - Посадовці, які мають статус політично заангажованих осіб.
 - Агенти, що не виконували регуляторні вимоги.
 - Агенти, що працюють з клієнтами, які становлять високий рівень ризику або проводять операції, які зазначені вище в пунктах 110-112.

Моніторинг агентів

131. Моніторинг агентів – це дуже важливий елемент програми щодо протидії ВК/ФТ в установах, що надають грошові послуги. В той час як всі агенти вимагають проведення базового моніторингу для оцінки та вживання заходів щодо систематичних ризиків, зокрема, недостатнє навчання, нові або постійно змінні послуги або продукти, та недостатні індивідуальна оцінка або виконання, підхід, що базується на оцінці ризиків, вимагає високий рівень

моніторингу для визначення місця та усунення тих агентів, що свідомо або через незнання поводяться у такий спосіб, що приховують дії своїх клієнтів від здійснення повсякденного депозитного контролю. Ступінь та причина моніторингу агента залежатиме від розміру операцій та значимості агента з яким установи, що надають грошові послуги несуть відповідальність за ефективну протидію ВК/ФТ, метод моніторингу, що використовується (ручний, автоматичний або комбінований), та вид діяльності, що перевіряється. При застосуванні підходу, що базується на оцінці ризиків рівень моніторингу буде базуватися на наявних ризиках, як зовнішніх так і внутрішніх, пов'язаних з агентами, зокрема, товари та послуги, що надаються агентами, місце розташування агента та природа їх діяльності.

132. Основна мета проведення моніторингу в системі, що базується на ризиках, це відповідність вимогам компанії на основі аналізу ризиків кожної установи, що займається наданням грошових послуг. Тому органам регулювання слід мати на увазі та приділити належну увагу рекомендаціям, які надали установи, що надають грошові послуги, при умові що вони не суперечать законодавству або вимогам регулювання, мають вагомні підстави і відповідно задокументовані.

133. Моніторинг агента відповідно до підходу, що базується на оцінці ризиків, дозволяє установам, що надають грошові послуги, призупинити кошти або створити інші перешкоди для ідентифікації тих агентів, чію діяльність необхідно перевірити. Зазначені ситуації або перешкоди, які використовуються з цією метою, слід розглядати на загальних засадах для встановлення їх адекватності зазначеним рівням ризику. Установи, що надають грошові послуги, повинні проводити оцінку адекватності та цілісності будь-яких систем та процесів на періодичній основі.

134. При моніторингу агентів відповідно до підходу, що базується на оцінці ризиків, необхідно використовувати базові інструменти оцінки ризиків, які перевіряють діяльність агента з метою встановлення ризиків, що виникають при проведенні трансакцій або ідентифікації агентів, які проявляють поведінку, що може становити ризик, зокрема ті агенти, про яких розповідалось в параграфі 113 вище, структурування операцій, обмін інформацією щодо ідентифікації клієнта або біографічної інформації, відправники та одержувачі великих сум коштів, незвичайні піки переведених сум коштів, низька якість інформації, що надійшла на рівні походження, пов'язана діяльність щодо звітів про підозрілі операції/звітів про підозрілу діяльність, велика кількість операцій, що проходить за принципом «коридору» від агента до агента, незвичайні принципи роботи агентів, або нехарактерна концентрація товарів чи послуг. Миттєва увага та виправлення ризикованої поведінки має проводитися відповідними заходами, зокрема посилена перевірка історії переказів агентів та цілісність даних, вивчення та оцінка

пояснень агента щодо зазначених питань, конфіденційний відбір аспектів надання послуг агентом про які слід запитати, або внутрішній чи зовнішній контакт з агентом, що може закінчитися проведенням подальшого навчання або стажування, тимчасового усунення або звільнення.

Навчання та підвищення обізнаності

135. Установи, що надають грошові послуги, повинні надавати агентам відповідне навчання щодо протидії ВК/ФТ. Зобов'язання установ, що надають грошові послуги, щодо здійснення успішного контролю лежить на навчанні та їх компетентності. Це вимагає докладання зусиль щодо забезпечення всіх працівників та агентів принаймні головною інформацією про закони, норми та внутрішню політику щодо боротьби з ВК/ФТ в межах всього підприємства.

136. Застосування підходу, що базується оцінці ризиків, до різних методів, які можуть застосовуватися в навчанні, дозволяє кожній установі, що надає грошові послуги, додаткову гнучкість щодо частотності навчання, механізмів, що можуть застосовуватися та фокусування такого навчання. Навчання агентів повинно бути задокументовано і навчальні записи необхідно вести відповідно до вимог ведення документації. Установи, що надають грошові послуги, мають переглянути бази агентів та доступні їм ресурси, і запровадити початкові програми, що надають необхідну інформацію щодо протидії ВК/ФТ на належному детальному рівні.

137. Навчання агентів може включати як навчання на місцях так і виїзні загальні навчання (наприклад, при активації), та постійні навчання через он-лайн програми, періодичне листування або листи-повідомлення, веб-сайти захищені паролем або впливаючі повідомлення. Крім такого навчання установи, що надають грошові послуги, можуть проводити періодичні програми перегляду відповідності до яких входить всебічна оцінка відповідності агента внутрішнім та зовнішнім регуляторним вимогам щодо протидії відмивання коштів.

Глава третя: Внутрішній контроль

138. Для ефективного застосування установами, що надають грошові послуги підходу, що ґрунтується на оцінці ризику, процедура, що ґрунтується на оцінці ризику, повинна бути впроваджена в межах системи внутрішнього контролю установи. Вище керівництво відповідає за підтримання установами, що надають грошові послуги, структури ефективного внутрішнього контролю, зокрема здійснення моніторингу підозрілої діяльності та звітування. Ефективне керівництво та зацікавленість в протидії відмивання коштів є важливими аспектами застосування підходу, що базується на оцінці ризиків. Вище керівництво має створити механізм відповідності, забезпечивши дотримання персоналом установ, що надають грошові послуги, політики,

процедур та процесів необхідних для обмеження та контролю за ризиками.

139. Крім відповідності вимогам внутрішнього контролю, походженню та ступеню протидії ВК/ФТ, контроль залежатиме зокрема від наступних факторів:

- Характер, структура та складність діяльності установ, що надають грошові послуги.
- Різноманітність операцій, що здійснюють установи, що надають грошові послуги, зокрема географічне положення.
- Профіль клієнтів, товарів та діяльності установ, що надають грошові послуги.
- Використані канали розповсюдження.
- Об'єми та розміри переказів.
- Рівень ризику, що виникає з кожною сферою діяльності установ, що надають грошові послуги.
- Інтегрованість використаних систем.
- Міра в якій установи, що надають грошові послуги, працюють напряду з клієнтом або через посередників, третіх осіб, або при непрямому контакті.

140. Нормативно-правова база внутрішнього контролю має:

- Забезпечити посилену увагу до операцій установ, що надають грошові послуги (товари, послуги, клієнтів та географічне розташування), які є більш вразливими для тих, хто «відмиває кошти», фінансує тероризм та інших злочинців.
- Забезпечити проведення регулярного оцінювання ризиків та процесів управління ризиками, враховуючи оточення, в межах якого установи, що надають грошові послуги здійснюють свою діяльність та їх діяльність на ринку.
- Призначити особи або осіб на рівні керівництва, відповідальних за дотримання вимог з протидії ВК/ФТ.
- Забезпечення дотримання вимог з протидії ВК/ФТ та програми перевірок.
- Перевірка наявності відповідних заходів контролю перед запровадженням нового товару.
- Інформування вищого керівництва щодо ініціатив з відповідності, виявлених недоліків відповідності, проведених кореляційних заходів та наявних повідомлень про підозрілу діяльність.
- Забезпечення послідовності програми незважаючи на зміни у керівництві або складі працівників, або структурі.
- Приділення уваги дотриманню усіх регуляторних вимог з ведення обліку та звітування, рекомендацій з протидії ВК/ФТ та забезпечення своєчасного реагування на зміни регуляторних вимог.

- За необхідності, встановлення відповідних заходів контролю за клієнтами, операціями та товарами, що становлять підвищений рівень ризику, таких як обмеження операцій або погодження з керівництвом.
- Забезпечення своєчасної ідентифікації підзвітних операцій та добросовісного складання повідомлень, що вимагаються.
- Забезпечення належного управління та нагляду за агентами, зокрема заходи належної перевірки агента (Знай свого агента), навчання щодо протидії ВК/ФТ, та проведення моніторингу, ґрунтованого на ризиках.
- Забезпечення відповідного нагляду за працівниками, які проводять валютні операції, складають повідомлення, надають певні виключення, здійснюють моніторинг підозрілої діяльності або беруть участь в будь-якій іншій діяльності, що є частиною програми протидії ВК/ФТ установи.
- Розробити та запровадити письмові політики, процедури та процеси щодо протидії ВК/ФТ з проведенням періодичного внутрішнього тестування для перевірки виконання всім персоналом обов'язків пов'язаних з протидією ВК/ФТ.
- Включити заходи з протидії відмиванню коштів ат/або фінансуванню тероризму до посадових інструкцій та оцінки робітників з цих питань.
- Організація відповідних початкових та навчальних семінарів з перепідготовки для всіх пов'язаних з цими питаннями працівників.
- Організація відповідних початкових та навчальних семінарів з перепідготовки для агентів у відповідні часові інтервали.

141. Вищому керівництву слід мати незалежні засоби підтвердження ефективності запровадження оцінки ризиків та процесу управління, а також пов'язаного з ними внутрішнього контролю, та отримання відповідного підтвердження того, що прийнята методологія, що базується на ризиках, відображає профіль ризику установ, що надають грошові послуги. Незалежна перевірка та звітування має проводитись, наприклад, внутрішнім відділом аудиту, зовнішніми аудиторами, спеціалістами-консультантами або іншими кваліфікованими сторонами, які не залучені до впровадження та проведення програми відповідності установ, що надають грошові послуги, вимогам боротьби з ВК/ФТ. Перевірка має ґрунтуватися на оцінці ризиків (зосередження уваги на клієнтах, що становлять високий ризик, географічне розташування, товари та послуги, агенти); мають оцінити адекватність установ, що надають грошові послуги, програмі протидії відмивання коштів/фінансування тероризму; та якість керування ризиками для операцій установ, що надають грошові послуги, відділень та дочірніх компаній; включати всеохоплюючі процедури та перевірки; та охоплювати всю їх діяльність.

ДОДАТОК 1

ДЖЕРЕЛА ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Існують багато джерел інформації, які можуть допомогти як країнам так і установам, що надають грошові послуги, у розвитку підходу, що базується на оцінці ризиків. Хоча це не повний список, проте в цьому розділі наведені корисні посилання, до яких країнам і установам, що надають грошові послуги, можуть звернутися. Ці посилання надають додаткові джерела інформації і можна також отримати додаткову допомогу з інших джерел, зокрема оцінка протидії ВК/ФТ.

А. Документи FATF

FATF – це міжурядова організація, що займається розробкою та просуванням національних та міжнародних політик боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Основними ресурсами є 40 Рекомендацій щодо боротьби з відмивання коштів та 9 Спеціальних Рекомендацій щодо боротьби з фінансування тероризму, Методологія щодо оцінки відповідності Рекомендаціям FATF, Рекомендації для країн та експертів, звіти щодо методів та тенденцій (типології) та звіти про взаємну оцінку.

<http://www.fatf-gafi.org>

Звіт по типологіям FATF щодо альтернативних систем переказу коштів (Червень 2005 року):

<http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/16/8/35003256.pdf>

В. Законодавство/Рекомендації щодо підходу, ґрунтованого на оцінці ризиків

Делегації можуть розмістити тут можливі посилання на законодавство/рекомендації стосовно підходу, що базується на оцінці ризиків для сектору установ, що надають грошові послуги або аналіз оцінки ризиків.

Австралія: <http://austrac.gov.au/courses.html>

Бельгія: "Показники відмивання коштів" надані ПФР Бельгії (http://www.ctifcfi.be/doc/en/typo_ctif_cfi/NL1175eENG.pdf), та циркуляр Бельгійського наглядового органу (CBFA) про обов'язки проведення належної перевірки клієнта та щодо попередження використання фінансової системи для відмивання коштів та фінансування тероризму (http://www.cbfa.be/eng/wk/circ/wk_circ.asp)

Бразилія: <http://www.bcb.gov.br/?RMCCIIINORMS> (англійською мовою) або

<http://www.bcb.gov.br/rex/rmccii/port/rmccii.asp> (португальською мовою).

Канада: рекомендації ПФР Канади

(<http://www.fintrac-canafe.gc.ca/publications/guide/Guide4/4-eng.asp#66>)

Данія: «Показники можливого відмивання коштів або фінансування тероризму» опубліковані ПФР Данії (<http://www.dfsa.dk/sw41296.asp>)

Норвегія: Рекомендації до нового Закону про відмивання коштів та нормативно - правових актів, зокрема рекомендації до підходу, ґрунтованого на оцінці ризиків (http://www.kreditilsynet.no/Global/Venstremeny/Rundskriv%20-%20vedlegg/23062009_Rundskriv_8_2009_Endelig.pdf) (норвезькою мовою)

Великобританія: Рекомендації опубліковані Податковим управлінням Великобританії <http://www.hmrc.gov.uk/mlr/mlr8.pdf>.

Сполучені Штати Америки: У грудні 2008 року, ПФР США опублікував Інструкцію щодо забезпечення виконання рекомендацій службовцями, що здійснюють перевірку установ, які надають грошові послуги щодо виконання рекомендацій Закону про банківську таємницю. Ось посилання на Інструкцію: http://www.fincen.gov/news_room/rp/files/MSB_Exam_Manual.pdf

Основна інформація, рекомендації та освітні матеріали щодо установ, які надають грошові послуги, розміщена на офіційному сайті ПФР США: http://www.fincen.gov/financial_institutions/msb/ .

С. Інші джерела інформації з метою сприяння національним та фінансовим установам при оцінці ризиків країн та міжнародної діяльності

При визначенні рівнів ризиків, що пов'язані з конкретною країною або транскордонною діяльністю, фінансові установи та уряди можуть отримувати інформацію із загальних джерел інформації, зокрема звіти, що деталізують огляд міжнародних стандартів та кодексів, специфічні рейтинги ризиків пов'язані з незаконною діяльністю, розслідування випадків корупції та рівнів міжнародної співпраці. Далі наведений неповний список:

- Звіти МВФ та Світового Банку щодо огляду міжнародних стандартів та кодексів (Програма оцінки фінансового сектору)

- Звіти Світового Банку: <http://www1.worldbank.org/finance/html/cntrynew2.html>
- Міжнародний валютний фонд: <http://www.imf.org/external/np/rosc/rosc.asp?sort=topic#RR>

- Перевірка персоналу Офшорних фінансових центрів МВФ

www.imf.org/external/np/ofca/ofca.asp .

- Звіти про взаємну оцінку Регіональних організацій за типом FATF:

1. Азіатсько/Тихоокеанська група боротьби з відмивання коштів:

<http://www.apgml.org/documents/default.aspx?DocumentCategoryID=8>

2. Карибська група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів:

<http://www.cfatf.org/profiles/profiles.asp>

3. Спеціальний Комітет експертів Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (MONEYVAL):

http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_cooperation/combating_economic_crime/5_monney_laundering/Evaluations/Reports_summaries3.asp#TopOfPage

4. ЄАГ

<http://www.eurasiangroup.org/index-7.htm>

5. Група боротьби з відмиванням коштів у східній та південній Африці (ESAAMLG):

<http://www.esaamlg.org/reports/me.php>

6. Група боротьби з відмиванням коштів у в Латинській та південній Америці (GAFISUD):

<http://www.gafisud.org/actividades.asp>

7. Міжурядова група з питань розробки заходів боротьби з відмиванням коштів у Західній Африці (GIABA)

<http://www.giaba.org/index.php?type=c&id=24&mod=2&men=1>

8. MENAFATF

<http://www.menafatf.org/TopicList.asp?cType=train>

- Підгрупа з класифікації ризиків країн Організації економічного співробітництва та розвитку (список країн за класифікацією ризиків опублікований після кожного засідання).

http://www.oecd.org/document/49/0,2340,en_2649_34171_1901105_1_1_1_1,00.html.

- Стратегічний звіт Державного департаменту США по контролю над міжнародним розповсюдженням наркотиків (публікується щорічно).

<http://www.state.gov/p/inl/rls/nrcrpt/>

- Членство в Егмонтській групі – організація ПФР, які беруть участь у регулярному обміні інформацією та досвідом. Прийом у члени групи здійснюється відповідно до формальної процедури, через яку країни мають пройти з метою відповідності ПФР стандартам Егмонтської групи. <http://www.egmontgroup.org/>

- Підписана Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності http://www.unodc.org/unodc/crime_cicp_signatures_convention.html

- Управління з контролю за іноземними активами ("OFAC") Департаменту фінансів США, санкції програми

<http://www.ustreas.gov/offices/enforcement/ofac/programs/index.shtml>

- Консолідований список осіб, угруповань та установ, до яких застосовуються фінансові санкції ЄС

http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm

- Комітет з питань санкцій Ради безпеки ООН – Статус країни:

<http://www.un.org/sc/committees/>

- Transparency International – недержавна міжнародна організація по боротьбі з корупцією з метою об'єднання людей у потужну коаліцію для протидії впливу корупції на чоловіків, жінок та дітей по всьому світу. Це ініціатива з метою звільнення світу від корупції.

<http://www.transparency.org/>

[1] Дивіться Глосарій Рекомендацій FATF, визначення «фінансової установи».

[2] Посилання на фінансування тероризму в цих двох визначеннях було додано до параграфу 20(a) та (b) Методологій FATF.

[3] Параграф посібника 42 (e) (i).

[4] Дивіться Методологію Р.24.

[5] Параграф Посібника 42 (f).

[6] Див 30 Рекомендацію FATF

[7] Приклади такого співробітництва представлені у додатку 1 цього посібника

[8] Методологія FATF, критерії 29.2

[9] Рекомендації 5 та 25 FATF, Суттєві критерії методології 25.1 та 5.12

[10] Див. Рекомендацію 29 та «Заходи належної перевірки клієнта для банків», § 61

[11] «Надійними джерелами» вважається інформація, що надається добре відомими організаціями, які мають добру репутацію, та які оприлюднюють таку інформацію та роблять її широко доступною. Крім FATF та подібних до неї регіональних організацій, до таких джерел належать наднаціональні або міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Егмонтська група підрозділів фінансових розвідок, а також відповідні національні державні органи та недержавні організації (наведений перелік не є вичерпним). Інформація, надана такими надійними джерелами, не має сили закону або встановленого правила та не має розглядатись як така, що автоматично визначає, що щось має підвищений ступінь ризику.

[12] Глосарій FATF містить наступне визначення агента: «для цілей Спеціальної Рекомендації VI, агентом може бути будь – як особа, яка надає послуги з переказу коштів або цінностей під керівництвом або за контрактом з легально зареєстрованим або ліцензованим відправником грошових переказів (наприклад, ліцензіати, франшизи, концесіонери).

[13] FATF вимагає, щоб будь – який національний поріг не перевищував 15 000 доларів США/євро для разових операцій (не безготівковий переказ), включаючи ситуації, коли операція виконується в одну або кілька дій, що здаються пов'язаними. Дивиться Пояснювальну записку до Рекомендацій 5, 12 та 16.

Для міжнародних безготівкових переказів, сума яких перевищує 1 000 доларів США/євро, установа – відправник повинна додавати «повну інформацію про відправника», яка включає: ім'я відправника та номер рахунку, якщо такий рахунок існує, або за відсутності рахунку унікальний номер - посилання; адреса відправника або національний ідентифікаційний номер, ідентифікаційний номер клієнта, або дата та місце народження. У випадку національного безготівкового переказу, сума якого перевищує зазначений поріг, якщо є можливість надати повну інформацію про відправника фінансовій установі, що отримує переказ, та відповідним органам, то установа – відправник повинна долучити лише ім'я та номер рахунку або унікальний ідентифікатор. Дивиться Пояснювальну записку до Спеціальної Рекомендації VII. Слід зазначити, що в деяких країнах або юрисдикціях обов'язок додавати інформацію про відправника, який переказує кошти, може застосовуватись незалежно від будь – яких порогів.